

Εμμανουήλ Αποστολάκης, Κωνσταντίνος Δ. Αρβανιτάκης, Ουρανία Γκικοπούλου,
Δέσποινα Ιμβριώτη, Βασιλική Ιωακειμίδου, Μιχαήλ Καλογιαννάκης, Ευστράτιος Καπότης,
Μαρία Μπιμπούδη, Σοφία Παπαδημητρίου, Ματθαίος Πατρινόπουλος

Μελέτη Περιβάλλοντος

Γ' Δημοτικού ► Α' Τεύχος

Μελέτη Περιβάλλοντος

Γ' Δημοτικού

Α' Τεύχος

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονιστής – Αξιολογητής

Αξιολογήτρια

Αξιολογητής

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Επικουρική Εμπειρογνώμονας

Υπεύθυνη του μαθήματος/γνωστικού
αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης

Σπυρίδων Γκολφινόπουλος

Εν ενεργεία μέλος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου

Βάια Μανώλη

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Μύρων Μαυρογιαννάκης

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Χρήστος Σαρμπεζούδης

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Άννα-Στεφανία Βαποράκη

Πτυχιούχος τεχνολογίας γραφικών τεχνών

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη, Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ,
Μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

ΙΕΠ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή

Μελέτη Περιβάλλοντος

Γ΄ Δημοτικού

Εμμανουήλ Αποστολάκης, Κωνσταντίνος Δ. Αρβανιτάκης,
Ουρανία Γκικοπούλου, Δέσποινα Ιμβριώτη, Βασιλική Ιωακειμίδου,
Μιχαήλ Καλογιαννάκης, Ευστράτιος Καπότης, Μαρία Μπιμπούδη,
Σοφία Παπαδημητρίου, Ματθαίος Πατρινόπουλος

Α΄ Τεύχος

Συγγραφική ομάδα:

Εμμανουήλ Αποστολάκης, Φυσικός, Δρ ΕΚΠΑ

Κωνσταντίνος Δ. Αρβανιτάκης, Σύμβουλος Εκπαίδευσης, Δρ Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Ουρανία Γκικοπούλου, Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Διδάκτωρ και Μεταδιδάκτωρ ΕΚΠΑ

Δέσποινα Ιμβριώτη, Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Δρ ΕΚΠΑ

Βασιλική Ιωακειμίδου, Σύμβουλος Εκπαίδευσης, Εθνική Επιθεωρήτρια Ευρωπαϊκών Σχολείων, Δρ ΕΑΠ

Μιχαήλ Καλογιαννάκης, Μέλος ΔΕΠ, Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (συντονιστής συγγραφικής ομάδας)

Ευστράτιος Καπότης, Φυσικός, Δρ ΕΚΠΑ

Μαρία Μπιμπούδη, Σύμβουλος Εκπαίδευσης, Δρ ΕΚΠΑ

Σοφία Παπαδημητρίου, Προϊσταμένη Τμήματος Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης & Ψηφιακών Μέσων – ΥΠΑΙΘΑ, Δρ ΕΑΠ, Μεταδιδάκτωρ Πανεπιστημίου Αιγαίου

Ματθαίος Πατρινόπουλος, Σύμβουλος Εκπαίδευσης, Δρ ΕΚΠΑ

Εικονογράφιση: Μαρία Μανουρά

Άντληση εικόνων/φωτογραφιών από: *Freepik*, αρχεία συγγραφέων.

Προεκτυπωτικές εργασίες:

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	6
----------------	---

Πολιτειότητα

Είμαστε Δημότες και Πολίτες	8
Μια πόλη για όλους: Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίσοι!	15
Συνεργασία, σεβασμός, αλληλεγγύη	19
Επιβάτες σε μέσα μαζικής μεταφοράς	24

Κοινωνικές σχέσεις

Οι ομάδες μας	30
Σχολεία της Ελλάδας	37
Οι σχέσεις μας με τους άλλους ανθρώπους	43
Έθιμα σε όλη την Ελλάδα	48

Ο τόπος, η χώρα, ο πλανήτης όπου ζω

Η χώρα όπου ζούμε	52
Αλλαγές στο περιβάλλον της χώρας μας	65
Αλλαγές στον ουρανό της χώρας μας	74
Ο καιρός και οι εποχές στη χώρα όπου ζούμε	77
Η πρόγνωση του καιρού	80
Ο καιρός και το κλίμα	82

Ζωή και οικοσυστήματα

Ζώα και φυτά	85
▶ Η ζωή είναι ένας κύκλος... ..	86
▶ Η τροφή στη ζωή μας	91
▶ Εσύ τι ομάδα είσαι;	93
▶ Ζώα του τόπου μας	104
▶ Αυτό το κουταβάκι ποιος θα το πάρει;	108

Αγαπητέ μαθητή / αγαπητή μαθήτρια,

Με πολύ μεγάλο ενθουσιασμό και αισιοδοξία μοιραζόμαστε μαζί σου αυτό το βιβλίο και ελπίζουμε να αποτελέσει έναν φάρο που θα φωτίσει και φέτος κάθε σπιθαμή του νου σου και κάθε γωνιά της τάξης σου με πολύτιμες γνώσεις και εμπειρίες για το περιβάλλον στο οποίο ζούμε.

Από εκεί ψηλά θα μάθεις να παρατηρείς τον κόσμο που σε περιβάλλει, θα ανακαλύπτεις εξερευνώντας με την ομάδα σου τις σχέσεις που συνθέτουν το κοντινό και ευρύτερο περιβάλλον σου και θα καταλάβεις τους λόγους για τους οποίους οφείλουμε να το σεβόμαστε.

Είμαστε πολίτες της χώρας μας. Με συνεργασία, σεβασμό και αλληλεγγύη συνάπτουμε κοινωνικές σχέσεις. Παρατηρούμε τις αλλαγές στο περιβάλλον και προτείνουμε λύσεις. Μαθαίνουμε για τα οικοσυστήματα. Γνωρίζουμε τα επαγγέλματα, σκεφτόμαστε επιχειρηματικά και αξιοποιούμε τα εργαλεία της τεχνολογίας και της επιστήμης. Κατασκευάζουμε!

Σκέψου το φως που εκπέμπει ένας φάρος! Είναι όλα όσα θα κατακτήσεις φέτος.

Το φως «ταξιδεύει»! Τώρα σκέψου πολλούς φάρους μαζί! Τι διαφορά μπορούν να κάνουν...

Οι συγγραφείς του βιβλίου

Γ' Δημοτικού, η μεγαλύτερη τάξη
στο «μικρό» δημοτικό!
Φύγαμε για νέες περιπέτειες;

Φέτος όλοι μαζί...

Συζητάμε.

Κάνουμε πειράματα.
Μελετούμε.

Γράφουμε.
Αντιστοιχίζουμε.
Σημειώνουμε.
Κυκλώνουμε.
Υπογραμμίζουμε.

Παίζουμε.

Ζωγραφίζουμε.
Χρωματίζουμε.

Διαβάζουμε και
μαθαίνουμε.

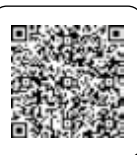

Κάνουμε κατασκευές.
Κόβουμε. Κολλάμε.

Διαβάζουμε κάτι
που θα μας κάνει
εντύπωση!

Δραστηριότητες που πραγματοποιούμε
με ψηφιακές συσκευές:

Ψηφιακό Υλικό
για τους
εκπαιδευτικούς:

Πολιτειότητα

Ο τόπος, η χώρα,
ο πλανήτης
όπου ζω

Κοινωνικές σχέσεις

Ζωή και
οικοσυστήματα

• Είμαστε Δημότες και Πολίτες

Σε αυτήν την ενότητα:

- ▷ συζητάμε για τις ανάγκες του δημότη,
- ▷ καταγράφουμε τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του πολίτη,
- ▷ μιλάμε με επιχειρήματα για την ανάγκη φροντίδας της πόλης μας,
- ▷ περιγράφουμε την οργάνωση του Δήμου μας,
- ▷ καταγράφουμε υπηρεσίες του Δήμου.

Σε ποια γειτονιά θα θέλαμε να ζούμε; Βάζουμε σε σειρά τις προτιμήσεις μας, γράφοντας στα κουτάκια των εικόνων τους αριθμούς **1-5**. Αρχίζουμε από τη γειτονιά που μας αρέσει πιο πολύ.

Ποια γειτονιά μάς άρεσε περισσότερο; Για ποιον λόγο;
Ποια γειτονιά δε μας άρεσε; Γιατί;

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και επιλέγουμε τη σωστή απάντηση.

Δίπλα σε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, γράφουμε το γράμμα **Σ**, αν τη θεωρούμε σωστή για τους δημότες και τις δημότισσες, ή το γράμμα **Λ**, αν τη θεωρούμε λανθασμένη.

Ενημερώνουν άμεσα τον Δήμο για προβλήματα που υπάρχουν στη γειτονιά όπου μένουν, για παράδειγμα, για μια λακκούβα στον δρόμο ή έναν σπασμένο σωλήνα.

☐

Κοιτάνε τη δουλειά τους. Με τα προβλήματα θα ασχοληθεί ο δήμαρχος.

☐

Ανακυκλώνουν.

☐

Ψηφίζουν στις εκλογές. Ασχολούνται με τα κοινά.

☐

Συνεργάζονται με άλλους δημότες για να προτείνουν λύσεις σε κοινά προβλήματα της γειτονιάς τους.

☐

Δε σέβονται τους κανόνες. Ρυπαίνουν τους δρόμους, προκαλούν προβλήματα με τη συμπεριφορά τους.

☐

Διαμαρτύρονται συνεχώς σε άλλους δημότες που συναντάνε στους δρόμους.

☐

Αναλαμβάνουν εθελοντικές δράσεις σε συνεργασία με τον Δήμο τους, για παράδειγμα, τον καθαρισμό μιας παραλίας.

☐

Απαιτούν από το Δημοτικό Συμβούλιο λύση στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, πάντα με σεβασμό στους κανόνες της δημοκρατίας.

☐

Γράφουμε και δικές μας πρότασεις:

Συζητάμε στην τάξη: Είναι ανάγκη να ασχολούμαστε με τα προβλήματα της γειτονιάς μας; Μήπως αυτή είναι η δουλειά του δημάρχου και των υπηρεσιών του Δήμου και όχι δική μας;

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και ενώνουμε όσα ταιριάζουν.

Αντιστοιχίζουμε τα προβλήματα της πόλης με τις υπηρεσίες του Δήμου που μπορούν να τα λύσουν.

Υπηρεσίες του Δήμου

Τμήμα Καθαριότητας

Τμήμα Συντήρησης
Πρασίνου

Τμήμα Περιβάλλοντος και
Κοινόχρηστων Χώρων

Τμήμα Ελέγχου
Κατασκευών

Τμήμα Μελετών και Έργων

Τμήμα Συντήρησης Οδών

Προβλήματα

έναν βρόμικος δρόμος
γεμάτος σκουπίδια

μία λακκούβα στον δρόμο

ένα πεζοδρόμιο που δεν
έχει ολοκληρωθεί

ένα παλιό κτήριο έτοιμο
να πέσει

φυτά που δεν έχουν
κλαδευτεί

ένα άγαλμα λερωμένο
με μαρκαδόρο

Συζητάμε ποιες είναι οι δικές μας υποχρεώσεις στην πόλη μας, στις οποίες πρέπει να είμαστε συνεπείς, για να έχουμε μια πόλη που μας αξίζει.

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και αντιστοιχίζουμε τα προβλήματα της πόλης με τις υπηρεσίες του Δήμου που μπορούν να τα λύσουν.

Συμπληρωματικό υλικό

Επισκεπτόμαστε στο Διαδίκτυο μια πολύ ενδιαφέρουσα βιβλιοθήκη που βρίσκεται στο νοτιότερο μέρος της Ελλάδας. Τη Βιβλιοθήκη της Γαύδου!
Γιατί η Βιβλιοθήκη της Γαύδου είναι ξεχωριστή;

Σύνοψη

Ως μαθητές σε ένα σχολείο, ως κάτοικοι μιας γειτονιάς ή πολίτες σε μια πόλη έχουμε **δικαιώματα** και **υποχρεώσεις**!

Ο Δήμος και οι υπηρεσίες του Δήμου, για παράδειγμα οι Υπηρεσίες Καθαριότητας, Πρασίνου, Συντήρησης Οδών, οφείλουν να λειτουργούν σωστά και να φροντίζουν για την ικανοποίηση των αναγκών μας.

Εμείς, με τη σειρά μας, πρέπει να φροντίζουμε τον χώρο στον οποίο ζούμε, να μη ρυπαίνουμε, να μην προκαλούμε φθορές. Οφείλουμε να συνεργαζόμαστε με τους συμπολίτες μας και τον Δήμο για να διαμορφώνουμε τη γειτονιά που μας αξίζει!

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και διαβάζουμε τη σύνοψη της ενότητας.

Γλωσσάρι

δήμος: βασική μονάδα για την οργάνωση και διοίκηση ενός τόπου. Περιλαμβάνει συνήθως μία πόλη ή κωμόπολη και τα γύρω χωριά της.

δήμαρχος: διοικεί τον δήμο μαζί με το δημοτικό συμβούλιο. Ο δήμαρχος και το δημοτικό συμβούλιο εκλέγονται από τους πολίτες. Όλοι μαζί συντονίζουν τις υπηρεσίες του δήμου, ώστε αυτές να υπηρετούν όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά τους πολίτες!

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και διαβάζουμε το γλωσσάρι της ενότητας.

- Μια πόλη για όλους:
Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίσοι!

Σε αυτήν την ενότητα:

- ▷ συζητάμε για τη διαφορετικότητα κάθε ατόμου/πολίτη,
- ▷ διακρίνουμε παρεμβάσεις του Δήμου για τα άτομα με αναπηρία (ράμπες, ειδικές διαβάσεις, πεζοδρόμια),
- ▷ καταγράφουμε υπηρεσίες του Δήμου ή φορείς εθελοντισμού που οργανώνουν δράσεις, για παράδειγμα, για την καθαριότητα του σχολείου και του περιβάλλοντα χώρου, για τη φροντίδα αδέσποτων ζώων, για άτομα τρίτης ηλικίας.

Παρατηρούμε τις εικόνες και γράφουμε στο κουτάκι καθεμίας:

- ▶ το γράμμα **Α**, αν αφορά σε **Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ)**,
- ▶ το γράμμα **Η**, αν σχετίζεται με **ηλικιωμένους ανθρώπους**, και
- ▶ το γράμμα **Ο**, αν απευθύνεται σε **όλους** τους κατοίκους μιας πόλης.

Ποιος φροντίζει για τα ζητήματα των κατοίκων μιας πόλης ή μιας περιοχής;
Γράφουμε τις ιδέες μας!

Κοινωνική υπηρεσία Δήμου

Οι κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου φροντίζουν για θέματα που σχετίζονται με άστεγους, ΑμεΑ, ηλικιωμένους ή και ανθρώπους που μπορεί κάποια στιγμή να αντιμετωπίσουν ένα σοβαρό πρόβλημα.

Ποιος όμως φροντίζει για τα ζώα μιας περιοχής και ειδικά για τα αδέσποτα;

Κυνοκομείο Δήμου

Φιλοζωική Οργάνωση

Ένωση Πολιτών για τα Αδέσποτα

- ▶ Αναζητάμε πληροφορίες στον διαδικτυακό τόπο του Δήμου μας σχετικά με τη φροντίδα των αδέσποτων ζώων στην περιοχή μας.
- ▶ Επικοινωνούμε με φιλοζωικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή μας και συζητάμε για τη δράση τους.
- ▶ Σχεδιάζουμε μια αφίσα για τους τρόπους με τους οποίους μπορούμε να υποστηρίξουμε το έργο μιας φιλοζωικής οργάνωσης.

Σύνοψη

Ο **Δήμος** και οι **υπηρεσίες** του φροντίζουν για θέματα που αφορούν σε άστεγους, ΑμεΑ, ηλικιωμένους, όλους τους ανθρώπους, όπως και τα ζώα, σε συνεργασία με **διάφορες οργανώσεις**.

Γλωσσάρι

άτομα με αναπηρία, άτομα με ειδικές ανάγκες: άνθρωποι με μακροχρόνιες σωματικές, νοητικές, πνευματικές ή αισθητηριακές δυσκολίες για τις οποίες χρειάζονται υποστήριξη στην καθημερινή τους ζωή.

άστεγος: ο άνθρωπος που δεν έχει τη δυνατότητα να μείνει σε ένα ασφαλές σπίτι με νερό και ηλεκτρικό ρεύμα.

φιλόζωος ή ζωόφιλος: ο άνθρωπος που αγαπά τα ζώα.

- Συνεργασία, σεβασμός, αλληλεγγύη

Σε αυτήν την ενότητα:

- ▷ συνεργαζόμαστε και περιγράφουμε πώς αισθανόμαστε,
- ▷ αναγνωρίζουμε τη σημασία του σεβασμού του ανθρώπου προς τον εαυτό του και τους άλλους,
- ▷ ερχόμαστε στη θέση του άλλου.

Παίζουμε και συνεργαζόμαστε!

Χωριζόμαστε σε ομάδες και κάνουμε την τάξη μας πίστα: Κάποιος/-α από την ομάδα μας κλείνει τα μάτια με ένα μαντίλι και οι υπόλοιποι/-ες τον ή την καθοδηγούμε, ώστε να διανύσει μια διαδρομή με εμπόδια. Στη συνέχεια, αλλάζουμε τις θέσεις των εμποδίων και αλλάζουμε ρόλους.

Βλέπουμε μέσα από τα μάτια των άλλων! Τι χρειάζονται; Πώς θα τους ή τις βοηθήσουμε; Συνεργαζόμαστε για να διασχίσουμε διαδρομές με εμπόδια!

Και κάτι σημαντικό: Σε αυτό το παιχνίδι όσοι και όσες συνεργαστήκαμε είμαστε νικητές και νικήτριες!!!

Μας αρέσει η παντομίμα!

Ας βρούμε ποια είναι η κρυμμένη λέξη. Στην τύχη επιλέγουμε μια λέξη και χωρίς να μιλήσουμε, μόνο με κινήσεις ή εκφράσεις, βοηθάμε τα άλλα μέλη της ομάδας μας να τη μαντέψουν.

Συζητάμε στην ομάδα μας και βάζουμε **V** σε εκείνες τις περιπτώσεις που απαιτούν συνεργασία:

Παίζουμε έναν αγώνα ποδοσφαίρου.

☐

Απαντάμε στις ερωτήσεις ενός τεστ.

☐

Ένα αυτοκίνητο συμμετέχει σε αγώνες ταχύτητας.

☐

Διαβάζουμε ένα βιβλίο.

☐

Συμμετέχουμε στις εκλογές για να προσφέρουμε στην πόλη μας.

☐

Μαζεύουμε ρούχα, φάρμακα, φαγητό και παιχνίδια για συνανθρώπους μας που τα έχουν ανάγκη.

☐

Παίζουμε ένα διαδικτυακό παιχνίδι.

☐

Βγάζουμε μια φωτογραφία τον εαυτό μας.

☐

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και επιλέγουμε τη σωστή απάντηση.

Κάνουμε μια πολύ καλή πράξη! Μπαίνουμε στη θέση του άλλου ή της άλλης για να καταλάβουμε πώς μπορεί να νιώθει.

Συζητάμε στην ομάδα μας και αποφασίζουμε πώς μπορούμε να συνεργαστούμε για να βοηθήσουμε έναν συνάνθρωπό μας που μας έχει ανάγκη.

- ▶ Επιλέγουμε μια ιστορία και τη διαβάζουμε στον παππού ή στη γιαγιά μας.
- ▶ Ετοιμάζουμε ζωγραφιές για να διακοσμήσουμε έναν κοινόχρηστο χώρο του δήμου μας και να προσφέρουμε χαρά σε αυτούς και σε αυτές που τον χρησιμοποιούν.
- ▶ Συζητάμε για τα συναισθήματά μας, όταν προσφέρουμε κάτι σε άλλους ανθρώπους.

Με την **ενσυναίσθηση** προσπαθούμε να μπούμε στη θέση του άλλου ή της άλλης και να καταλάβουμε πώς μπορεί να νιώθει· να βλέπουμε μέσα από τα μάτια των άλλων! Αν το καταφέρουμε, τότε θα καταλαβαίνουμε καλύτερα τους άλλους ανθρώπους και τις αντιδράσεις τους.

Συμπληρωματικό υλικό

Ας δούμε το βίντεο με τίτλο: **Σύνδεση 6g: Ιστορίες επικοινωνίας.**

<http://photodentro.edu.gr/i-create/r/8545/310>

Σύνοψη

Η **συνεργασία** μάς βοηθάει να μάθουμε καλύτερα τον εαυτό μας αλλά και τους άλλους ανθρώπους! Γι' αυτό και πρέπει να την επιζητούμε. Δεν είναι εύκολο να συνεργαζόμαστε. Χρειάζεται να εμπιστευόμαστε τους άλλους και τις άλλες, να κάνουμε υποχωρήσεις και να αναλαμβάνουμε ευθύνες. Με τη συνεργασία, όμως, μπορούμε να επιτύχουμε πολύ σημαντικά πράγματα, όπως να βοηθήσουμε συνανθρώπους μας.

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και διαβάζουμε τη σύνοψη της ενότητας.

Γλωσσάρι

ενσυναίσθηση: έχουμε, όταν προσπαθούμε να καταλάβουμε πώς νιώθουν και πώς σκέφτονται άλλοι άνθρωποι.

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και διαβάζουμε το γλωσσάρι της ενότητας.

• Επιβάτες σε μέσα μαζικής μεταφοράς

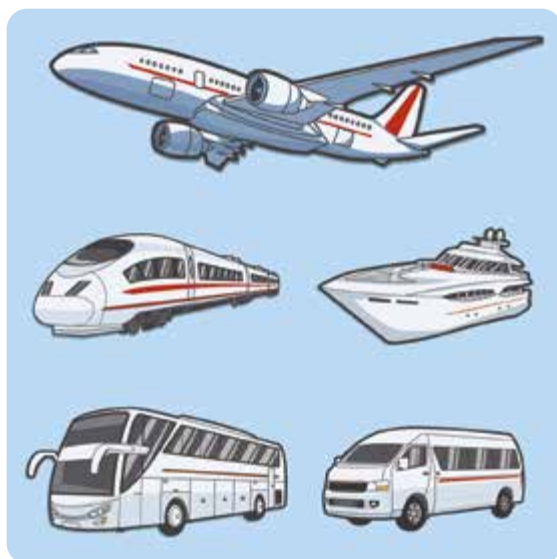

Σε αυτήν την ενότητα:

- ▷ παρατηρούμε τις συμπεριφορές και τις συνθήκες που επικρατούν στα μέσα μαζικής μεταφοράς και στις στάσεις των λεωφορείων, των τρόλεϊ, του τρένου ή του μετρό,
- ▷ διερευνούμε ασφαλείς τρόπους μετακίνησης ως επιβάτες σε διάφορα μέσα μαζικής μεταφοράς, για παράδειγμα σε λεωφορεία, αεροπλάνα, πλοία, τρένα.

Για να είμαστε ασφαλείς κατά τις μετακινήσεις μας με τα μέσα μεταφοράς, χρειάζεται να γνωρίζουμε και να τηρούμε κάποιους κανόνες.

Ας μελετήσουμε τους σημαντικότερους κανόνες για τους επιβάτες των μέσων μαζικής μεταφοράς.

Λεωφορείο

Παρατηρούμε τα παρακάτω σκίτσα και γράφουμε για το καθένα τον αντίστοιχο κανόνα συμπεριφοράς των επιβατών, ώστε οι μετακινήσεις με το λεωφορείο να γίνονται με ασφάλεια.

Μπλα,
μπλα...

Αεροπλάνο

Παρατηρούμε τα παρακάτω σκίτσα και γράφουμε για το καθένα τον αντίστοιχο κανόνα συμπεριφοράς των επιβατών για ασφαλείς μετακινήσεις με το αεροπλάνο.

Πλοίο

Παρατηρούμε τα παρακάτω σκίτσα και γράφουμε για το καθένα τον αντίστοιχο κανόνα συμπεριφοράς των επιβατών για ασφαλείς μετακινήσεις με το πλοίο.

Παρατηρούμε τους ανθρώπους σε κάποιο μέσο μαζικής μεταφοράς (λεωφορείο, τρένο, πλοίο ή αεροπλάνο) κατά τη διάρκεια της αναμονής πριν από την επιβίβαση ή κατά τη διάρκεια του δρομολογίου. Καταγράφουμε συμπεριφορές ή συνήθειες που μπορεί να κρύβουν κινδύνους για την ασφάλεια των επιβατών.

Φύλλο Παρατήρησης Συμπεριφοράς Επιβατών

Μεταφορικό Μέσο: _____ Ημερομηνία: _____

Παρατήρηση 1

Παρατήρηση 2

Παρατήρηση 3

Παρατήρηση 4

Συζητάμε στην τάξη τις παρατηρήσεις μας.

Γράφουμε μια επιστολή στον Υπεύθυνο για την Ασφάλεια των Επιβατών του μέσου μεταφοράς που επιλέξαμε στην προηγούμενη εργασία (λεωφορείο, τρένο, πλοίο ή αεροπλάνο). Σε αυτήν την επιστολή θα κάνουμε τις προτάσεις μας, σύμφωνα με τις παρατηρήσεις μας, για την ασφαλέστερη μετακίνηση των επιβατών.

Επιστολή

Ημερομηνία: _____

Από: Μαθητές/Μαθήτριες Γ΄ τάξης _____ Δημοτικού Σχολείου _____

Προς: Υπεύθυνο Ασφάλειας Επιβατών του _____

Θέμα: «Προτάσεις για την ασφαλέστερη μετακίνηση
των επιβατών στο _____ »

Αξιότιμη Κυρία / Αξιότιμε Κύριε

Σύνοψη

Τα **μεταφορικά μέσα** σε ξηρά, θάλασσα και αέρα τα χρησιμοποιούμε για να φτάσουμε γρήγορα και οικονομικά στον προορισμό μας. Πρέπει όμως να τηρούμε απλούς **κανόνες** σε καθένα από αυτά για να είμαστε ασφαλείς κατά τη μετακίνησή μας.

• Οι ομάδες μας

Σε αυτήν την ενότητα:

- ▷ αναγνωρίζουμε ομάδες, όπως ομάδες εθελοντισμού,
- ▷ καταγράφουμε ομάδες στις οποίες συμμετέχουμε, όπως αθλητικές,
- ▷ εντοπίζουμε ομοιότητες και διαφορές ομάδων,
- ▷ καταγράφουμε τα μέλη και τους ρόλους μελών μιας ομάδας μας.

Αντιστοιχίζουμε τις λεζάντες της πρώτης στήλης με τις εικόνες της δεύτερης στήλης.

Ομάδα μπάσκετ

Ομάδα παραδοσιακών χορών

Χορωδία

Ομάδα καθαρισμού παραλιών

Ομάδα δασοπυρόσβεσης

Κοινότητα μάθησης

Κυκλώνουμε τις ομάδες στις οποίες συμμετέχουμε και προσθέτουμε και άλλες δικές μας:

ομάδα αθλητική

ομάδα χορού

χορωδία

ομάδα δασοφυτεύσεων

ομάδα εθελοντισμού

θεατρική ομάδα

ομάδα ρομποτικής

ομάδα υποδοχής μεταναστών

Υπογραμμίζουμε τα βασικά χαρακτηριστικά μιας ομάδας στην οποία συμμετέχουμε:

- ▶ Έχει πολλά μέλη.
- ▶ Θέλουμε να είμαστε μέλη αυτής της ομάδας.
- ▶ Πετυχαίνουμε συχνά τους στόχους μας.
- ▶ Υπάρχει ανταγωνισμός μέσα στην ομάδα.
- ▶ Με τα άλλα μέλη της ομάδας μας έχουμε τα ίδια ενδιαφέροντα και την ίδια ηλικία.
- ▶ Συμμετέχουμε σπάνια σε κοινές δραστηριότητες με άλλες ομάδες.
- ▶ Αναγνωρίζεται το έργο και η προσπάθεια της ομάδας μας από τις άλλες ομάδες και το κοινό.
- ▶ Βρισκόμαστε συχνά.
- ▶ Όταν είμαστε μαζί, περνάμε πολύ ωραία.
- ▶ Πιστεύουμε στην ομάδα μας και περιμένουμε ότι θα τα πάμε καλά.

Εντοπίζουμε στο παρακάτω κρυπτόλεξο λέξεις-κλειδιά που έχουν σχέση με την καλή λειτουργία μιας ομάδας και τις κυκλώνουμε.

ΟΛΙΓΟΜΕΛΗΣ

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ

ΔΥΝΑΜΙΚΗ

ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Ε	Α	Ν	Α	Γ	Ν	Ω	Ρ	Ι	Σ	Η	Γ	Α	Δ
Α	Π	Ο	Τ	Ε	Λ	Ε	Σ	Μ	Α	Τ	Ι	Κ	Η
Μ	Η	Φ	Λ	Κ	Γ	Π	Κ	Ι	Σ	Κ	Γ	Β	Ψ
Π	Λ	Δ	Υ	Ν	Α	Μ	Ι	Κ	Η	Β	Ε	Τ	Τ
Η	Ο	Λ	Ι	Γ	Ο	Μ	Ε	Λ	Η	Σ	Θ	Ε	Χ
Ε	Ν	Δ	Ι	Α	Φ	Ε	Ρ	Ο	Ν	Τ	Α	Η	Γ
Υ	Π	Ε	Υ	Θ	Υ	Ν	Ο	Τ	Η	Τ	Α	Ρ	Β
Χ	Π	Ε	Π	Ι	Κ	Ο	Ι	Ν	Ω	Ν	Ι	Α	Κ
Μ	Ε	Υ	Χ	Α	Ρ	Ι	Σ	Τ	Η	Ι	Ψ	Ε	Τ
Σ	Υ	Ν	Ε	Ρ	Γ	Α	Σ	Ι	Α	Τ	Ψ	Ν	Ψ
Γ	Α	Λ	Λ	Η	Λ	Ε	Γ	Γ	Υ	Η	Θ	Ι	Ρ
Α	Α	Π	Ρ	Ο	Σ	Π	Α	Θ	Ε	Ι	Α	Κ	Θ
Ζ	Ν	Σ	Υ	Ν	Α	Γ	Ω	Ν	Ι	Σ	Μ	Ο	Σ
Β	Λ	Κ	Α	Τ	Α	Ν	Ο	Η	Σ	Η	Ν	Δ	Ο

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και λύνουμε το κρυπτόλεξο.

Συζητάμε και βρίσκουμε λέξεις που έχουν σχέση με την καλή λειτουργία μιας ομάδας, αλλά δεν υπάρχουν στο κρυπτόλεξο.

Χωριζόμαστε σε ομάδες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει **να γράψει, να διαβάσει, να ζωγραφίσει και να παρουσιάσει** στις υπόλοιπες ομάδες της τάξης το μέρος του παραμυθιού «Η Χιονάτη και οι εφτά νάνοι» που έχει επιλέξει. Στο ταμπλό της τάξης τοποθετούμε το αποτέλεσμα της ΟΜΑΔΙΚΗΣ δουλειάς μας και συζητάμε για αυτό.

1η ομάδα

Μια φορά και έναν καιρό...

2η ομάδα

Ο κυνηγός πήρε τη Χιονάτη και...

3η ομάδα

Στο σπιτάκι αυτό ζούσαν εφτά...

4η ομάδα

Έβαλαν, λοιπόν, τη Χιονάτη σε...

5η ομάδα

...έζησαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα!

Αναστοχαζόμαστε πάνω στον τρόπο με τον οποίο εργαστήκαμε:

- ▶ Τι πήγε καλά;
- ▶ Τι δε μας άρεσε;
- ▶ Πώς συνεργαστήκαμε;
- ▶ Ποιος ήταν ο ρόλος κάθε μέλους της ομάδας μας;
- ▶ Τι θα μπορούσαμε να αλλάξουμε στην επόμενη συνεργασία μας;

Υπογραμμίζουμε όσα τώρα πια μπορούμε να κάνουμε καλύτερα:

- Αναγνωρίζουμε ομάδες στις οποίες συμμετέχουν οι άνθρωποι.
- Διακρίνουμε ομοιότητες και διαφορές μεταξύ ομάδων.
- Καταγράφουμε τους ρόλους και τα μέλη κάθε ομάδας.

Σύνοψη

Οι άνθρωποι συμμετέχουμε σε διάφορες **ομάδες**. Κάθε ομάδα είναι διαφορετική. Μπορεί να έχει διαφορετικούς **στόχους** και **χαρακτηριστικά**. Κάθε **μέλος** της ομάδας έχει τον δικό του **ρόλο**.

Γλωσσάρι

ομάδα: σύνολο ανθρώπων με κοινό στόχο.

κοινότητα μάθησης: σύνολο ανθρώπων που μαθαίνουν παρέα.

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και διαβάζουμε το γλωσσάρι της ενότητας.

• Σχολεία της Ελλάδας

Σε αυτήν την ενότητα:

- ▶ αναγνωρίζουμε ότι η εκπαίδευση είναι βασικό δικαίωμα κάθε παιδιού,
- ▶ υποστηρίζουμε την ανάγκη υποχρεωτικής εκπαίδευσης,
- ▶ εντοπίζουμε ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα σε σχολεία.

Ας γράψουμε στα χαρτάκια κάτι που κάνουμε στο σχολείο και έχει σχέση με καθένα από τα αντικείμενα των εικόνων.

«...όλα τα παιδιά, χωρίς καμία διάκριση,
έχουν δικαίωμα να πηγαίνουν σε ένα
σχολείο που σέβεται τα δικαιώματα και
την αξιοπρέπειά τους και να έχουν
σε αυτό ίσες ευκαιρίες...»

Άρθρο 29 της Διεθνούς Σύμβασης του Ο.Η.Ε.
για τα Δικαιώματα των Παιδιών

Χωριζόμαστε σε ομάδες και κατασκευάζουμε μια αφίσα για το δικαίωμά
μας στην εκπαίδευση!

Ώρα για debate!

Στην Ελλάδα η υποχρεωτική
εκπαίδευση διαρκεί **11** χρόνια:

2 χρόνια Νηπιαγωγείο,

6 χρόνια Δημοτικό και

3 χρόνια Γυμνάσιο.

Χωριζόμαστε σε δύο ομάδες και επιχειρηματολογούμε υπέρ ή κατά της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Στην ομάδα μας συζητάμε, βρίσκουμε επιχειρήματα, επιλέγουμε τον εκπρόσωπο ή την εκπρόσωπό μας και τον ή την υποστηρίζουμε κατά τη διάρκεια της ομιλίας του ή της. Ο διαθέσιμος χρόνος για κάθε ομιλητή ή ομιλήτρια είναι ένα λεπτό σε κάθε γύρο. Το debate θα ολοκληρωθεί σε τρεις γύρους.

Παρατηρούμε τις παρακάτω εικόνες και συζητάμε αρχικά στις ομάδες μας και μετά στην ολομέλεια της τάξης για τις διαφορές ανάμεσα σε διάφορα σχολεία.

Σύνοψη

Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα σε **ποιοτική εκπαίδευση!**

Η **Υποχρεωτική Εκπαίδευση** προσφέρει βασικές γνώσεις και καλλιεργεί δεξιότητες απαραίτητες για τη ζωή κάθε ανθρώπου, για παράδειγμα ανάγνωση, γραφή, αριθμητική.

Οι γνώσεις μας αυξάνονται και οι δεξιότητές μας βελτιώνονται σε κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης.

Γλωσσάρι

Υποχρεωτική Εκπαίδευση: κάθε παιδί πρέπει να ολοκληρώσει το Νηπιαγωγείο (2 χρόνια), το Δημοτικό (6 χρόνια) και το Γυμνάσιο (3 χρόνια).

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και διαβάζουμε το γλωσσάρι της ενότητας.

• Οι σχέσεις μας με τους άλλους ανθρώπους

Σε αυτήν την ενότητα:

- ▶ διερευνούμε, με βασικό εργαλείο τον διάλογο, γεγονότα και συναισθήματα,
- ▶ εντοπίζουμε ανθρώπους που μπορούν να βοηθήσουν στη διαχείριση μιας κρίσης.

Κάνουμε διάλογο
για γεγονότα
και συναισθήματα.

Ποιοι μπορούν
να μας
βοηθήσουν;

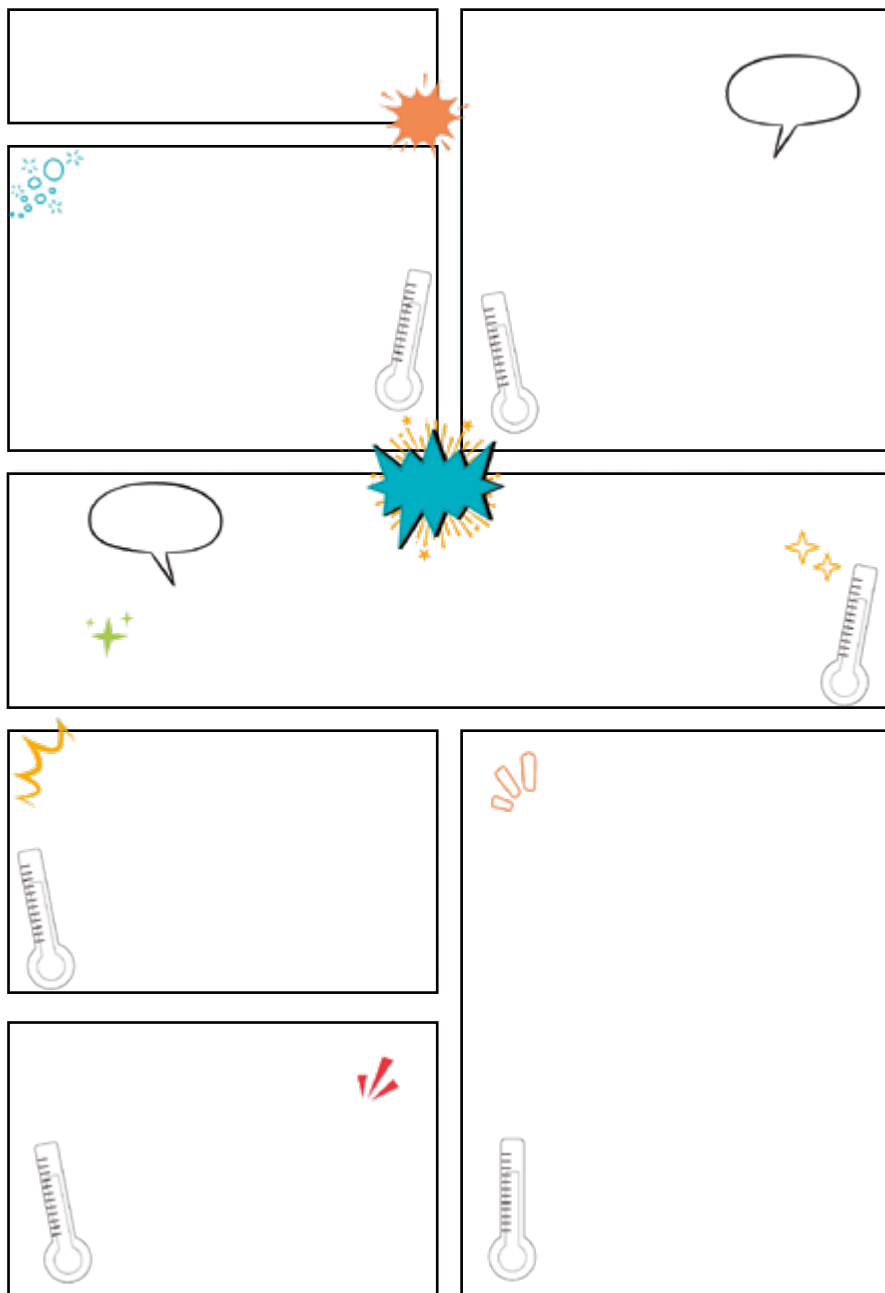
- ▶ Με ποιους τρόπους λύνουμε τις διαφορές μας;
- ▶ Τι θα θέλαμε να γίνει σε περίπτωση διαφωνίας;
- ▶ Τι θεωρούμε ότι πρέπει να γίνει;
- ▶ Τι μπορεί πραγματικά να γίνει σε περίπτωση μιας διαφωνίας;

Χωριζόμαστε σε ομάδες και συμπληρώνουμε το παρακάτω κόμικ με τα στοιχεία που λείπουν: **αφήγηση** και **διάλογοι**.

Γράφουμε με άλλο χρώμα τους διαλόγους που εκφράζουν συναισθήματα.

Συμπληρώνουμε με το κατάλληλο χρώμα τον μετρητή της έντασης.

Παρουσιάζουμε και συζητάμε τις διαφορετικές εκδοχές της ιστορίας στην τάξη.

Καταγράφουμε τον ρόλο κάθε ήρωα στην ιστορία του κόμικ της προηγούμενης εργασίας, για παράδειγμα εκείνου που προκάλεσε την ένταση, των παρατηρητών, αυτού που βοήθησε στη διαχείριση της έντασης κ.λπ.

Συζητάμε στην ομάδα και στην ολομέλεια της τάξης για τον ρόλο κάθε προσώπου στην ιστορία.

Με βάση την ιστορία του κόμικ, συμπληρώνουμε τον ακόλουθο πίνακα.

Περιγράφουμε το πρόβλημα.

Ποια ήταν η διαχείριση;

Άλλες λύσεις;

Χρωματίζουμε τα παρακάτω κουτάκια ανάλογα με το **πόσο θεωρούμε ότι μπορούμε:**

Να αναγνωρίζουμε πόσο σημαντικό είναι να συζητάμε, ακόμα και αν διαφωνούμε.

--	--	--	--	--

Λίγο...

Πολύ

Να βρίσκουμε διάφορες λύσεις στις διαφορές μας.

--	--	--	--	--

Λίγο...

Πολύ

Να εντοπίζουμε ανθρώπους που μπορούν να μας βοηθήσουν να λύσουμε τις διαφορές μας.

--	--	--	--	--

Λίγο...

Πολύ

Ρώτησέ με
ό,τι θέλεις!

Σύνοψη

Ο **διάλογος** είναι ο καλύτερος τρόπος για να **λύνουμε τις διαφωνίες μας**. Όταν βρισκόμαστε αντιμέτωποι ή αντιμέτωπες με μια κρίση, πρέπει να εντοπίζουμε γρήγορα τους **ανθρώπους που μπορούν να μας βοηθήσουν**.

Γλωσσάρι

διάλογος: συζήτηση ανάμεσα σε δύο ή περισσότερους ανθρώπους.

διαφωνία: η διαφορά απόψεων για κάποιο ζήτημα.

κρίση: μια δύσκολη κατάσταση με την οποία πρέπει να ασχοληθούμε για να την επιλύσουμε άμεσα.

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και διαβάζουμε το γλωσσάρι της ενότητας.

• Έθιμα σε όλη την Ελλάδα

Σε αυτήν την ενότητα:

- ▶ εντοπίζουμε ομοιότητες και διαφορές στις συνήθειες και τα έθιμα διαφορετικών τόπων στην Ελλάδα και σε χώρες από τις οποίες μπορεί να κατάγονται οι μαθητές και οι μαθήτριες της τάξης,
- ▶ παρουσιάζουμε λαϊκά παραμύθια, μύθους και θρύλους,
- ▶ καταγράφουμε κάλαντα, παραδοσιακά τραγούδια και χορούς από όλη την Ελλάδα,
- ▶ περιγράφουμε παραδοσιακές φορεσιές από διαφορετικά μέρη.

Συγκεντρώνουμε υλικό, το οργανώνουμε και δημιουργούμε ένα λεύκωμα ή ένα e-book με παραδοσιακά τραγούδια, χορούς, ενδυμασίες, παραδόσεις, θρύλους από διαφορετικές περιοχές στην Ελλάδα.

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και λύνουμε τα αινίγματα.

Μαγειρεύουμε και γευόμαστε διαφορετικές παραδοσιακές συνταγές από όλη την Ελλάδα. Συγκεντρώνουμε τις συνταγές και ανάλογο φωτογραφικό υλικό προκειμένου να δημιουργήσουμε το δικό μας βιβλίο παραδοσιακών συνταγών.

Συνταγή για παραδοσιακή **χωριάτικη σαλάτα!**

Μπορεί να συνδυαστεί με:

ρεβίθια

φασόλια

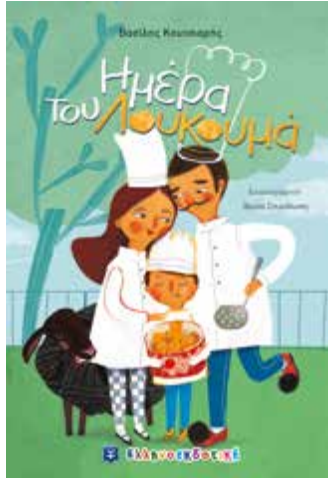
Υλικά:

Φτιάχνουμε τη σαλάτα μας βήμα βήμα:

Μπορούμε να βρούμε και να προσθέσουμε δικές μας παραδοσιακές συνταγές!

Συμπληρωματικό υλικό

Μας αρέσουν οι γιορτές; Ας διαβάσουμε για την ημέρα του Λουκουμά!!!

Βασίλης Κουτσιαρής,
Ημέρα του Λουκουμά,
εκδ. Ελληνοεκδοτική
(εικονογράφηση:
Χρύσα Σπυριδωνος)

Σύνοψη

Κάθε τόπος έχει δικά του **έθιμα** και **συνήθειες**, μύθους και θρύλους, τραγούδια και χορούς, που σχετίζονται με την **Ιστορία** και τη **γεωγραφική θέση** του.

Γλωσσάρι

έθιμα: δραστηριότητες των ανθρώπων οι οποίες προέρχονται από τοπικές συνήθειες και παραδόσεις.

μύθος και θρύλος: προφορικές διηγήσεις για πραγματικά ή φανταστικά πρόσωπα ή γεγονότα. Οι μύθοι δεν είναι αληθινοί. Οι θρύλοι κάποιες φορές σχετίζονται με πραγματικά πρόσωπα ή γεγονότα.

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και διαβάζουμε το γλωσσάρι της ενότητας.

Ο τόπος, η χώρα, ο πλανήτης όπου ζω

- Η χώρα όπου ζούμε

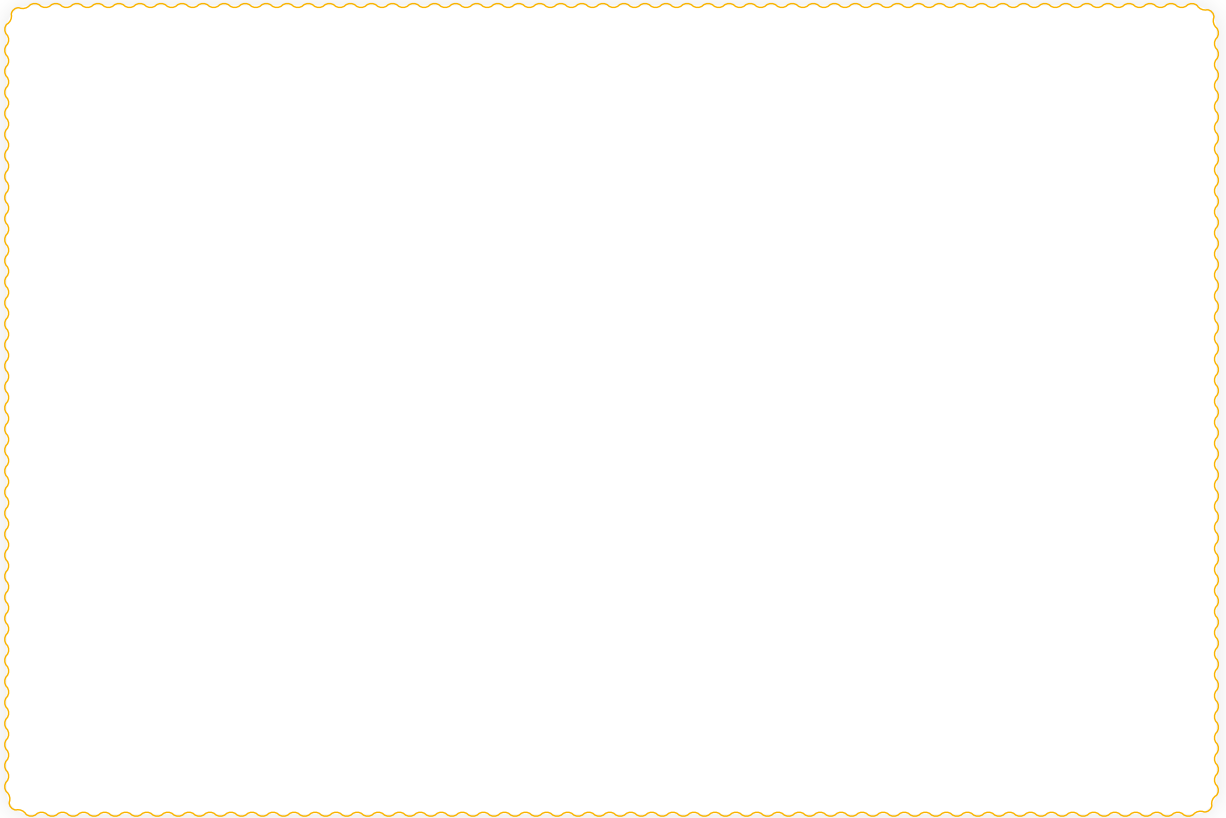
Σε αυτήν την ενότητα:

- ▷ εντοπίζουμε τον τόπο μας σε διαφορετικούς χάρτες,
- ▷ μελετούμε τις πληροφορίες που μας προσφέρει ένας χάρτης,
- ▷ γνωρίζουμε βασικές λέξεις που χρησιμοποιούμε στην περιγραφή ενός τοπίου,
- ▷ σχεδιάζουμε χάρτες.

Σχεδιάζουμε με το μολύβι μας έναν χάρτη της χώρας μας, όπως θα τη βλέπαμε αν βρισκόμαστε πολύ ψηλά.

Ας συμπεριλάβουμε στον χάρτη μας ένα σημαντικό αξιοθέατο που έχει η χώρα μας.

Πώς θα το συμβολίσουμε στον χάρτη;

Αν κάποιος άλλος ή κάποια άλλη χρησιμοποιούσε τον χάρτη μας, πώς θα μπορούσε να καταλάβει τι σημαίνει το σύμβολο που σημειώσαμε;

Ιδέα! Θα μπορούσαμε να εντοπίσουμε τον τόπο μας σε έναν ψηφιακό χάρτη.

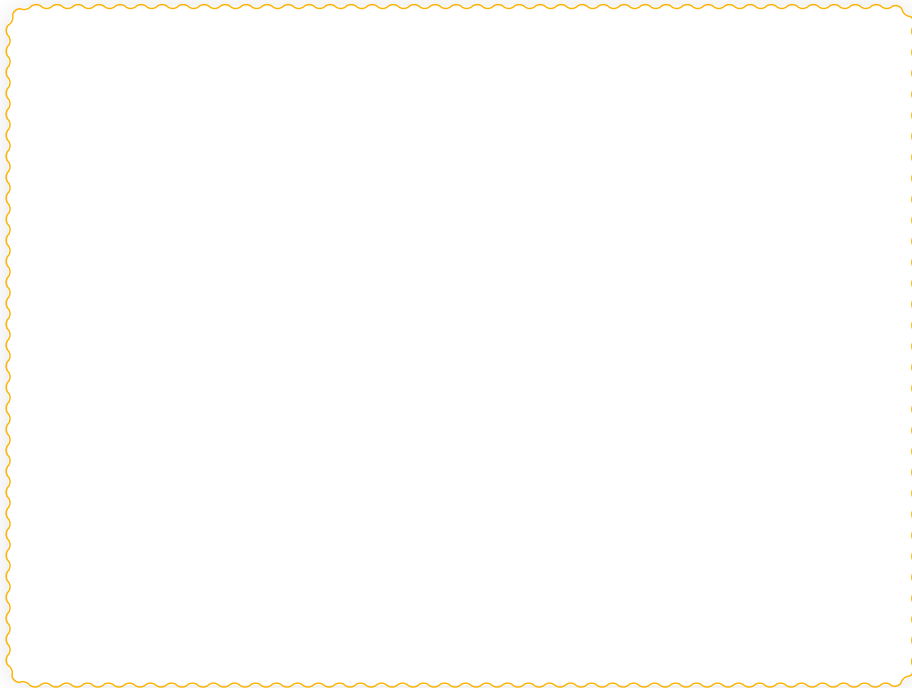

Εντοπίζουμε τον τόπο μας στον πολιτικό χάρτη της Ελλάδας, δηλαδή στον χάρτη που δείχνει κυρίως τις πόλεις, τα χωριά, τους δρόμους και άλλα στοιχεία. Τον κυκλώνουμε!

Σχεδιάζουμε στο παρακάτω πλαίσιο ένα οποιοδήποτε σύμβολο που παρατηρούμε στον πολιτικό χάρτη.

Αναζητάμε τι σημαίνει αυτό το σύμβολο. Μας βοηθά ο πίνακας που συνοδεύει τον χάρτη και εξηγεί τη σημασία των συμβόλων του.

- ΘΡΑΚΗ** Γεωγραφικό Διαμέρισμα
- Πολεοδομικό συγκρότημα
 - Έδρα Περ. Ενότητας
 - Πόλεις άνω των 30.000 κατ.
 - Σύνορα χωρών
 - Όρια Περ. Ενότητων
 - Αυτοκινητόδρομος
 - Σιδηρόδρομος
 - Περιφερειακός δρόμος

Διαμερίσματα! Όπως μια πολυκατοικία έχει πολλά διαμερίσματα, έτσι και η χώρα μας χωρίζεται σε διαμερίσματα, που ονομάζονται γεωγραφικά διαμερίσματα!

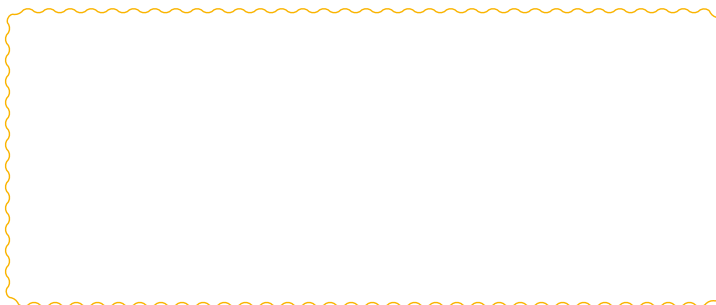

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και γνωρίζουμε τα ονόματα των γεωγραφικών διαμερισμάτων της Ελλάδας.

Συμπληρώνουμε την ταυτότητα του τόπου μας με τη βοήθεια των παραπάνω χαρτών. Στο κενό κουτί ζωγραφίζουμε κάτι που μας αρέσει στον τόπο μας. Γράφουμε, επίσης, τι αξίζει να δει κάποιος στον τόπο μας, δηλαδή τα αξιοθέατά του.

Ο τόπος μας

Χώρα:

Γεωγραφικό διαμέρισμα:

Αξιοθέατα:

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και συμπληρώνουμε ένα σχήμα για τον τόπο μας.

Παίζουμε ένα παιχνίδι με τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας:

<https://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/3604>

Πάμε στα σύνορα!

Ας κάνουμε και ένα βήμα έξω από την Ελλάδα, έξω από τα όριά της, δηλαδή έξω από τη χρωματιστή περιοχή και τη γύρω θάλασσά της.

Ποιες χώρες συναντάμε στα όρια της Ελλάδας; Με ποιες χώρες συνορεύει;

Παρατηρούμε τα σύνορα της Ελλάδας στον **χάρτη**.

<https://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/2906>

Γράφουμε τα ονόματα των χωρών που συνορεύουν με την Ελλάδα:

Και τώρα, κυνήγι θησαυρού! Στους παρακάτω χάρτες, γράφουμε τις λέξεις που λείπουν επιλέγοντας από το πλαίσιο.

όρος, λόφος, πεδιάδα, λίμνη, ποτάμι, θάλασσα, νησιά

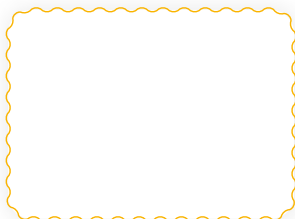

Εντοπίζουμε τον τόπο μας στον γεωμορφολογικό χάρτη, δηλαδή στον χάρτη που δείχνει κυρίως τη μορφή του εδάφους ενός τόπου, όπως βουνά, ποτάμια, πεδιάδες και άλλα στοιχεία. Τον κυκλώνουμε!

Σχεδιάζουμε στο παρακάτω πλαίσιο ένα οποιοδήποτε σύμβολο που παρατηρούμε κοντά στον τόπο μας στον γεωμορφολογικό χάρτη.

Αναζητάμε τι σημαίνει αυτό το σύμβολο. Μας βοηθά ο πίνακας που συνοδεύει τον χάρτη και εξηγεί τη σημασία των συμβόλων του χάρτη.

Παίζουμε ένα **παιχνίδι με τα σύμβολα του χάρτη**:

<https://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/3216>

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και συμπληρώνουμε τα είδη των χαρτών.

Χωριζόμαστε σε ομάδες. Πόσα ονόματα μπορούμε να γράψουμε με τη βοήθεια του χάρτη σε δύο λεπτά στον παρακάτω πίνακα;

Νησί	Κρήτη		
Κόλπος			
Βουνό			
Ποτάμι			
Λίμνη			
Πεδιάδα			

Το ήξερες;

Υπάρχει και ένα άγιο βουνό! Το Άγιο Όρος, το βουνό Άθως, βρίσκεται σε μία από τις τρεις χερσονήσους της Χαλκιδικής στη Μακεδονία. Λέγεται ότι κάποτε το ζήτησε η ίδια η Παναγία από τον Υιό της και γι' αυτό ονομάζεται και «Το περιβόλι της Παναγιάς». Εκεί υπάρχουν μόνο μοναστήρια που έχουν ιδρυθεί πολύ παλιά.

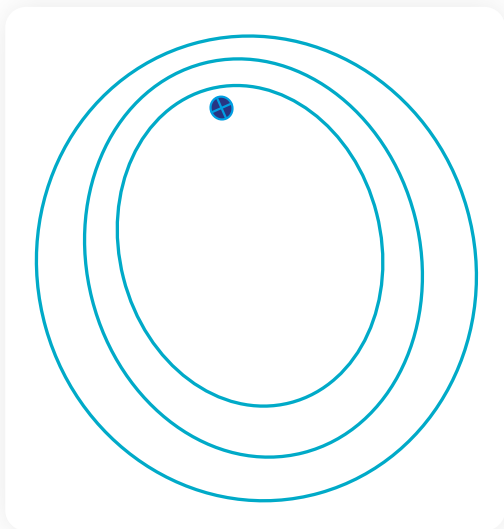
Συμπληρωματικό υλικό

- ▶ Μπορούμε και εμείς να σχεδιάσουμε έναν χάρτη της Ελλάδας σαν αυτούς που υπάρχουν στις προηγούμενες σελίδες. Αρκεί να έχουμε ένα μπλοκ ιχνογραφίας, για να αντιγράψουμε τις βασικές γραμμές του χάρτη. Πώς αλλιώς θα μπορούσαμε να κατασκευάσουμε έναν χάρτη της Ελλάδας;

...ο κόσμος ο μικρός, ο Μέγας! (Οδυσσέας Ελύτης)

- ▶ Πού βρισκόμαστε τώρα; Ας πάρουμε χαρτόνι –κομμένο σε κομμάτια διαφορετικού μεγέθους– και ένα διπλόκαρφο και ας ξεκινήσουμε την κατασκευή της εικόνας.

Στο μεγαλύτερο χαρτόνι γράφουμε τη χώρα μας (Ελλάδα), στο λίγο μικρότερο το γεωγραφικό μας διαμέρισμα (π.χ. Πελοπόννησος), στο μικρότερο από όλα τον τόπο μας (π.χ. Ναύπλιο).

- Ωρα για εκδρομή! Ας σχεδιάσουμε σε έναν χάρτη της Ελλάδας τη διαδρομή που θα ακολουθήσουμε σε μια σχολική εκδρομή. Μπορούμε να ετοιμάσουμε και ένα φυλλάδιο με πληροφορίες για τα μέρη που θα συναντήσουμε.

Ποιο ταιριάζει περισσότερο σε εμάς; Βάζουμε ένα **V**.

	 Συμφωνούμε	 Δεν είμαστε σίγουροι ή σίγουρες	 Διαφωνούμε
Τώρα μπορούμε: Να βρίσκουμε πληροφορίες σε έναν πολιτικό χάρτη της Ελλάδας.	☐	☐	☐
Να βρίσκουμε πληροφορίες σε έναν γεωμορφολογικό χάρτη της Ελλάδας.	☐	☐	☐

Σύνοψη

Μπορούμε να εντοπίσουμε την Ελλάδα σε έναν **χάρτη**. Υπάρχουν διάφορων ειδών χάρτες, όπως **πολιτικός** και **γεωμορφολογικός**. Κάθε χάρτης μάς δίνει διαφορετικές πληροφορίες για τον τόπο μας. Σε έναν πίνακα του χάρτη εξηγείται η σημασία που έχουν τα **σύμβολα** σε αυτόν. Στους χάρτες της Ελλάδας εντοπίζουμε νησιά, βουνά, ποτάμια, λίμνες, πεδιάδες, ακρωτήρια, κόλπους, χερσονήσους, οροσειρές, πορθμούς και ισθμούς.

Γλωσσάρι

όρος: το βουνό.

οροσειρά: μια σειρά από όρη.

λόφος: ύψωμα της Γης μικρότερο από το βουνό.

πεδιάδα: επίπεδο και ομαλό κομμάτι της Γης.

λίμνη: κοιλότητα της Γης γεμάτη νερό, συνήθως γλυκό.

ποτάμι: μεγάλη ποσότητα γλυκού νερού που ρέει, δηλαδή χύνεται από πηγές, μέσα σε κοίτη και καταλήγει στη θάλασσα.

κοίτη ποταμού: κοιλότητα του εδάφους όπου ρέουν, δηλαδή τρέχουν, νερά.

ακρωτήριο: μια στενή λωρίδα στεριάς που μπαίνει βαθιά μέσα στη θάλασσα.

κόλπος: κομμάτι θάλασσας που μπαίνει βαθιά μέσα στη στεριά.

χερσόνησος: κομμάτι Γης που βρέχεται από θάλασσα και ενώνεται με τη στεριά μόνο από τη μία πλευρά.

πορθμός: στενό θαλάσσιο πέρασμα ανάμεσα σε δύο στεριές.

ισθμός: στενή λωρίδα στεριάς που χωρίζει δύο θάλασσες και ενώνει δύο στεριές.

θάλασσα: το αλμυρό νερό που καλύπτει μεγάλο κομμάτι της επιφάνειας της Γης.

νησί: κομμάτι στεριάς που βρέχεται ολόγυρα από νερό.

• Αλλαγές στο περιβάλλον της χώρας μας

Σε αυτήν την ενότητα:

- ▷ διακρίνουμε τα στοιχεία του περιβάλλοντος σε αυτά που διαμορφώνονται από τη φύση και σε εκείνα που διαμορφώνονται από τον άνθρωπο,
- ▷ εντοπίζουμε φυσικές αλλαγές που έγιναν στο φυσικό περιβάλλον της χώρας μας είτε πρόσφατα είτε στο πέρασμα του χρόνου,
- ▷ εντοπίζουμε μεγάλα τεχνητά έργα και άλλες επεμβάσεις των ανθρώπων στη χώρα μας,
- ▷ επιχειρηματολογούμε για τις θετικές και αρνητικές συνέπειες των έργων των ανθρώπων,
- ▷ καταγράφουμε σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα στη χώρα μας,
- ▷ περιγράφουμε τρόπους για την αντιμετώπισή τους.

Το φυσικό περιβάλλον αλλάζει συνεχώς και χρειάζεται τη φροντίδα μας!

Το φυσικό μας περιβάλλον αλλάζει συνεχώς. Οι περισσότερες αλλαγές χρειάζονται μεγάλο χρονικό διάστημα για να γίνουν ορατές. Κάποιες όμως γίνονται σε μικρό χρονικό διάστημα και μπορεί να τις παρατηρήσει ο άνθρωπος.

- ▶ Γράφουμε δύο (2) αλλαγές στο φυσικό περιβάλλον που χρειάζονται πάρα πολλά χρόνια για να γίνουν.

- ▶ Γράφουμε δύο (2) αλλαγές στο φυσικό περιβάλλον που μπορεί να γίνουν στη διάρκεια μερικών ωρών ή ημερών.

Βλέπουμε στις παρακάτω εικόνες μεγάλες φυσικές αλλαγές που έγιναν στη χώρα μας. Χωριζόμαστε σε ομάδες και κάθε ομάδα αναζητά πληροφορίες για μία από αυτές. Γράφουμε τις σημαντικότερες πληροφορίες και τις παρουσιάζουμε στην τάξη.

Σπήλαιο Διρού

Φαράγγι Σαμαριάς

Δέλτα του Έβρου

Φυσική αλλαγή:

Αλλαγές όμως στο φυσικό περιβάλλον της χώρας μας προκαλεί και ο άνθρωπος!

Βλέπουμε στις παρακάτω εικόνες μεγάλα ανθρώπινα έργα που έγιναν στη χώρα μας. Αναζητάμε με την ομάδα μας πληροφορίες καθώς και θετικές και αρνητικές επιδράσεις στο περιβάλλον για ένα από αυτά. Γράφουμε τα σημαντικότερα στοιχεία που εντοπίσαμε και τα παρουσιάζουμε στην τάξη.

**Γέφυρα
Ρίου-Αντιρρίου**

Λιμάνι Πειραιά

Φράγμα Λίμνης
Πλαστήρα,
Καρδίτσα

Ανθρώπινο έργο:

Τα τεχνητά έργα και οι δραστηριότητες του ανθρώπου έχουν τις περισσότερες φορές και αρνητικές συνέπειες στο περιβάλλον.

Ατμοσφαιρική ρύπανση

**Ρύπανση ποταμών,
λιμνών και θαλασσών**

Μείωση των δασών

Ζώα που κινδυνεύουν με εξαφάνιση

Είδαμε στις παραπάνω εικόνες μεγάλα περιβαλλοντικά προβλήματα στη χώρα μας. Αναζητάμε με την ομάδα μας πληροφορίες για ένα από αυτά. Γράφουμε τα σημαντικότερα στοιχεία που εντοπίσαμε και τα παρουσιάζουμε στην τάξη.

Περιβαλλοντικό πρόβλημα:

Συζητάμε στην τάξη και καταλήγουμε σε προτάσεις για τους τρόπους αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών προβλημάτων της χώρας μας.

Σχεδιάζουμε μια αφίσα για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων της χώρας μας.

Σύνοψη

Το φυσικό περιβάλλον αλλάζει διαρκώς.

Αλλαγές στο φυσικό περιβάλλον μπορεί να προκαλέσει η **φύση**, αλλά και ο **άνθρωπος** με τα τεχνητά έργα του.

Οι αλλαγές αυτές μπορεί να έχουν **θετικές και αρνητικές συνέπειες** για το περιβάλλον και τον άνθρωπο.

Γλωσσάρι

φυσικό περιβάλλον: στοιχεία που υπάρχουν στη φύση, όπως το νερό, ο αέρας, το έδαφος, τα δέντρα.

τεχνητό περιβάλλον: στοιχεία που δημιουργεί ο άνθρωπος με τις δικές του προσπάθειες, όπως τα κτήρια, οι δρόμοι και οι γέφυρες.

περιβαλλοντικά ή οικολογικά προβλήματα: διαταραχές στο φυσικό περιβάλλον οι οποίες συνηθίζεται να αποδίδονται στην ανθρώπινη δραστηριότητα.

• Αλλαγές στον ουρανό της χώρας μας

Σε αυτήν την ενότητα:

- ▷ εντοπίζουμε τα σημεία του ορίζοντα με τη χρήση της πυξίδας στην αυλή του σχολείου και στην τάξη μας,
- ▷ διαπιστώνουμε ότι η ανατολή και η δύση ταυτίζονται με την ανατολή και τη δύση του Ήλιου,
- ▷ διαπιστώνουμε ότι η βελόνα της πυξίδας δείχνει πάντα τον βορρά.

Βρίσκουμε τον δρόμο μας!

Η πυξίδα επέτρεψε στους ανθρώπους να προσανατολίζονται στα μακρινά τους ταξίδια.

Ποια γράμματα αναγνωρίζουμε πάνω στην πυξίδα;

Αντιστοιχίζουμε τα γράμματα πάνω στην πυξίδα με τα σημεία του ορίζοντα.

Το γράμμα _____ αντιστοιχεί _____ .

Το γράμμα _____ αντιστοιχεί _____ .

Το γράμμα _____ αντιστοιχεί _____ .

Το γράμμα _____ αντιστοιχεί _____ .

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και αντιστοιχίζουμε τα γράμματα της πυξίδας με τα σημεία του ορίζοντα.

Ας χρησιμοποιήσουμε την πυξίδα και ας συμπληρώσουμε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με τις λέξεις που λείπουν!

Φτάνοντας το πρωί στο σχολείο, παρατηρούμε σε ποια μεριά του προαυλίου φαίνεται ο Ήλιος. Μόλις εντοπίσαμε την _____ .

Περιστρέφουμε την **πυξίδα**. Τι παρατηρούμε; Επιβεβαιώνεται η παρατήρηση που κάναμε φτάνοντας το πρωί στο σχολείο; _____ .

Ποιο σημείο του ορίζοντα δείχνει πάντα η βελόνα της πυξίδας;

Η βελόνα της πυξίδας δείχνει πάντα _____ .

Χρησιμοποιώντας την πυξίδα εντοπίζουμε τα σημεία του ορίζοντα μέσα από την τάξη μας και φτιάχνουμε αφίσες με τις λέξεις «Ανατολή», «Δύση», «Βορράς» και «Νότος», τις οποίες τοποθετούμε στα κατάλληλα σημεία στους τοίχους.

Σύνοψη

Με την **πυξίδα** εντοπίζουμε τα **σημεία του ορίζοντα**.

Γλωσσάρι

σημεία του ορίζοντα: ανατολή, δύση, βορράς και νότος.

προσανατολίζομαι: βρίσκω τα σημεία του ορίζοντα.

- Ο καιρός και οι εποχές στη χώρα όπου ζούμε

Σε αυτήν την ενότητα:

- ▶ μελετάμε ένα δελτίο καιρού,
- ▶ περιγράφουμε τον καιρό μερικών ημερών.

Θα πάμε για μπάνιο...

Θα πάμε εκδρομή...

Θα πετάξουμε χαρταετό...

...αν ο καιρός είναι καλός!

Και πώς θα το ξέρουμε;

Θα παρακολουθήσουμε ένα δελτίο καιρού!

Θα είναι ο καιρός όπως προβλέφθηκε στο δελτίο καιρού;

Παίρνουμε πληροφορίες από την Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία για την πρόγνωση του καιρού στον τόπο μας για τις επόμενες τρεις ημέρες. Καταγράφουμε τα χαρακτηριστικά του καιρού στον παρακάτω πίνακα. Σημειώνουμε την ημερομηνία και κυκλώνουμε τα κατάλληλα σύμβολα.

Πρόγνωση

Ημερομηνία	Θερμοκρασία	Άνεμος	Ηλιοφάνεια
	 	 	
	 	 	
	 	 	

Παρατηρούμε τον καιρό στον τόπο μας για τις ημερομηνίες της πρόγνωσης. Καταγράφουμε τα χαρακτηριστικά του καιρού στον παρακάτω πίνακα. Σημειώνουμε την ημερομηνία και κυκλώνουμε τα κατάλληλα σύμβολα.

Οι παρατηρήσεις μας

Ημερομηνία	Θερμοκρασία	Άνεμος	Ηλιοφάνεια

Σύνοψη

Οι **μετεωρολόγοι** περιγράφουν τον καιρό χρησιμοποιώντας τους όρους: **θερμοκρασία, άνεμος, βροχή, ηλιοφάνεια, χιόνι**. Συμβολίζουν με **ειδικά εικονίδια** αυτούς τους όρους.

• Η πρόγνωση του καιρού

Σε αυτήν την ενότητα:

- ▷ συγκρίνουμε την πρόγνωση του καιρού με τον καιρό που παρατηρούμε.

Υπάρχουν διαφορές και ομοιότητες μεταξύ της πρόγνωσης που καταγράψαμε στους πίνακες της προηγούμενης ενότητας και της παρατήρησης του καιρού από εμάς;

Γράφουμε τις ημερομηνίες και κυκλώνουμε την κατάλληλη λέξη στον πίνακα που ακολουθεί.

Ημερομηνία	Θερμοκρασία	Άνεμος	Ηλιοφάνεια
	Όμοια / Διαφορετική	Όμοιος / Διαφορετικός	Όμοια / Διαφορετική
	Όμοια / Διαφορετική	Όμοιος / Διαφορετικός	Όμοια / Διαφορετική
	Όμοια / Διαφορετική	Όμοιος / Διαφορετικός	Όμοια / Διαφορετική

Παρατηρούμε τα παρακάτω στοιχεία από ένα δελτίο καιρού και απαντάμε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη
			
25 βαθμοί Κελσίου	20 βαθμοί Κελσίου	15 βαθμοί Κελσίου	18 βαθμοί Κελσίου
			

► Θα έχει κρύο ή ζέστη τη Δευτέρα; _____

► Ποια ημέρα θα είναι η πιο δροσερή; _____

► Τι ρούχα θα πρέπει να φορέσουμε την Τετάρτη; _____

► Ποια ημέρα θα επιλέγαμε για να πετάξουμε χαρταετό; _____

Γιατί; _____

Σύνοψη

Η **πρόγνωση του καιρού** μπορεί να διαφέρει από τον καιρό που παρατηρούμε.

• Ο καιρός και το κλίμα

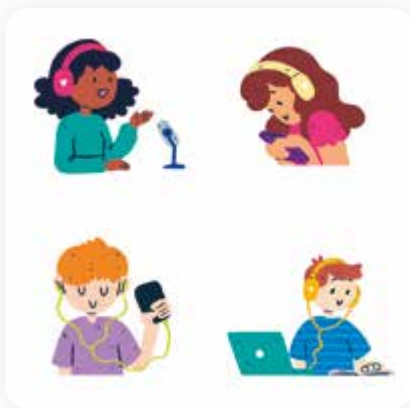
Σε αυτήν την ενότητα:

▷ ερευνούμε το κλίμα σε διάφορους τόπους.

Τέσσερις φίλοι επικοινωνούν μεταξύ τους στις διακοπές Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς και περιγράφουν πώς πέρασαν την ημέρα της Πρωτοχρονιάς. Ας τους ακούσουμε...

- ▶ Δημήτρης, από ορεινό χωριό της Κοζάνης: «Μας σκέπασε το χιόνι και το κρύο ήταν τσουχτερό, όπως συνήθως!»
- ▶ Σπύρος, από την Κέρκυρα: «Εμείς είχαμε βροχερή Πρωτοχρονιά, όπως κάθε χρόνο, αλλά όχι τόσο κρύο».
- ▶ Κωνσταντίνα, από τη Λάρισα: «Τι καλά να είχαμε κι εμείς χιονισμένη Πρωτοχρονιά... Εδώ πάλι είχαμε ήλιο!»
- ▶ Ελευθερία, από τη Χαλκιδική: «Ναι, κι εγώ θα ήθελα “λευκή” Πρωτοχρονιά. Ποτέ δε χιονίζει εδώ στις διακοπές των Χριστουγέννων. Όλο ήλιο και ζέστη έχει...»

Αυτό που περιγράφουν τα παιδιά και συμβαίνει κάθε χρόνο είναι το **κλίμα** του τόπου τους.

Αφού διαβάσουμε προσεκτικά τα σχόλια των παιδιών για τις καιρικές συνθήκες, συμπληρώνουμε το παρακάτω κείμενο επιλέγοντας λέξεις από το πλαίσιο.

διαφορές, κλίμα, παραθαλάσσιες, πεδινά, ορεινά, χρόνια

Σε έναν τόπο παρατηρείται όμοιος καιρός για κάποια _____ την ίδια εποχή. Αυτές οι καιρικές συνθήκες που παρατηρούνται για πολλά χρόνια ονομάζονται _____. Στην Ελλάδα υπάρχουν _____ στο κλίμα σε διάφορους τόπους. Στα _____ της Ελλάδας ο χειμώνας είναι ψυχρός και με χιονοπτώσεις. Στα _____ είναι θερμότερος και πιο ξηρός. Στις _____ περιοχές είναι θερμός και υγρός.

Συμπληρωματικό υλικό

► Ο καιρός και το κλίμα σε άλλες χώρες.

Θα μπορούσαμε να συνομιλήσουμε κι εμείς με μαθητές και μαθήτριες από σχολεία άλλων χωρών και να πάρουμε πληροφορίες για τον καιρό και το κλίμα στον τόπο τους!

► «Ο κακός μας ο καιρός».

Συνεργαζόμαστε και παρουσιάζουμε ένα μετεωρολογικό δελτίο για μια περιοχή όπου θα έχουμε άσχημο καιρό. Ποια θα είναι τα χαρακτηριστικά του καιρού; Τι μέτρα προστασίας θα προτείνετε για τους ανθρώπους και τα κτήρια;

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και συμπληρώνουμε το σχήμα για τον καιρό και το κλίμα.

Σύνοψη

Ο καιρός που επικρατεί σε έναν τόπο και επαναλαμβάνεται σχεδόν ίδιος για πολλά χρόνια αποτελεί το **κλίμα** του τόπου. Το κλίμα διαφέρει μεταξύ ορεινών, παραθαλάσσιων, νησιωτικών και πεδινών τόπων.

Γλωσσάρι

καιρός: οι συνθήκες (θερμοκρασία, υγρασία, βροχή, άνεμοι κ.ά.) που επικρατούν σε ένα μέρος σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή.

κλίμα: οι καιρικές συνθήκες που επικρατούν σε έναν τόπο, ξεχωριστά για κάθε εποχή, και επαναλαμβάνονται σχεδόν ίδιες για πολλά χρόνια.

Ζωή και οικοσυστήματα

• Ζώα και φυτά

Σε αυτήν την ενότητα:

- ▷ παρατηρούμε πώς γεννιέται και μεγαλώνει ένα ζώο και ένα φυτό,
- ▷ χωρίζουμε τα ζώα σε ομάδες,
- ▷ γνωρίζουμε ζώα της Ελλάδας,
- ▷ μιλάμε, δε σιωπούμε για την προστασία των ζώων.

Μήπως ξέρει κανείς ποιος είμαι;
Η ταυτότητά μου έχει βραχεί
και δε βλέπω τίποτα...

Πώς άραγε γεννήθηκα;
Σε ποια ομάδα ανήκω;
Από ποιους κινδυνεύω;

Συζητάμε τις απαντήσεις που θα μπορούσαμε να δώσουμε στο ψάρι.

Η ζωή μας ένας κύκλος...

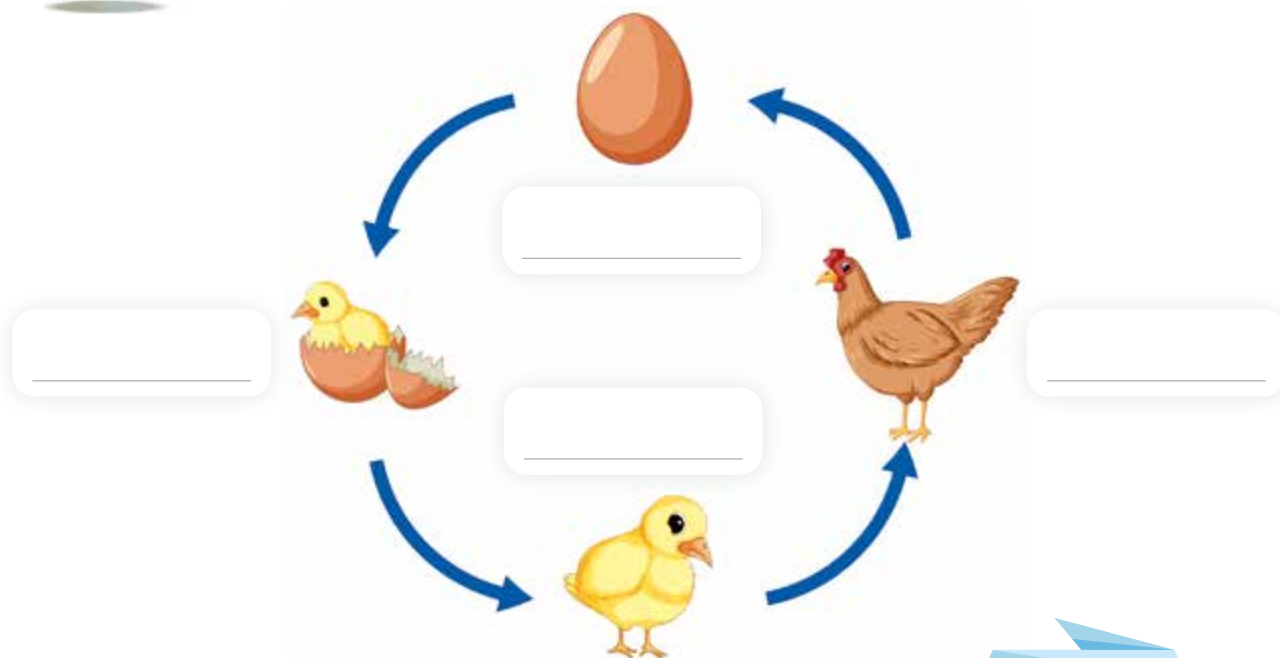

Συμπληρώνουμε τα κενά στην εικονο-ιστορία που ακολουθεί, γράφοντας τις λέξεις που λείπουν.

Μια φορά κι έναν καιρό, ήταν ένα _____. Μετά από λίγο καιρό εκκο-
λάφθηκε, δηλαδή έσπασε, και από μέσα βγήκε ένα _____. Αυτό
μεγάλωσε, έγινε _____ και ήρθε η ώρα να γεννήσει ένα _____.

Γράφουμε τις λέξεις που λείπουν και στα κουτάκια του παρακάτω κύκλου.

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και τοποθετούμε τις λέξεις εκεί όπου ταιριάζουν.

Συμπληρώνουμε τα κενά και σε μια δεύτερη εικονο-ιστορία!

Μια άλλη φορά, ήταν ένας _____. Κάποτε έπεσε στο χώμα, σκεπάστηκε
και μετά από καιρό φύτρωσε ένα _____. Άνθισαν _____
και μετά σχηματίστηκαν _____. Ένας καρπός άνοιξε και από μέσα
έπεσαν στο χώμα _____.

Γράφουμε και στα κουτάκια του παρακάτω κύκλου τις λέξεις: **σπόρος**,
φυτό, **λουλούδια**, **καρπός**.

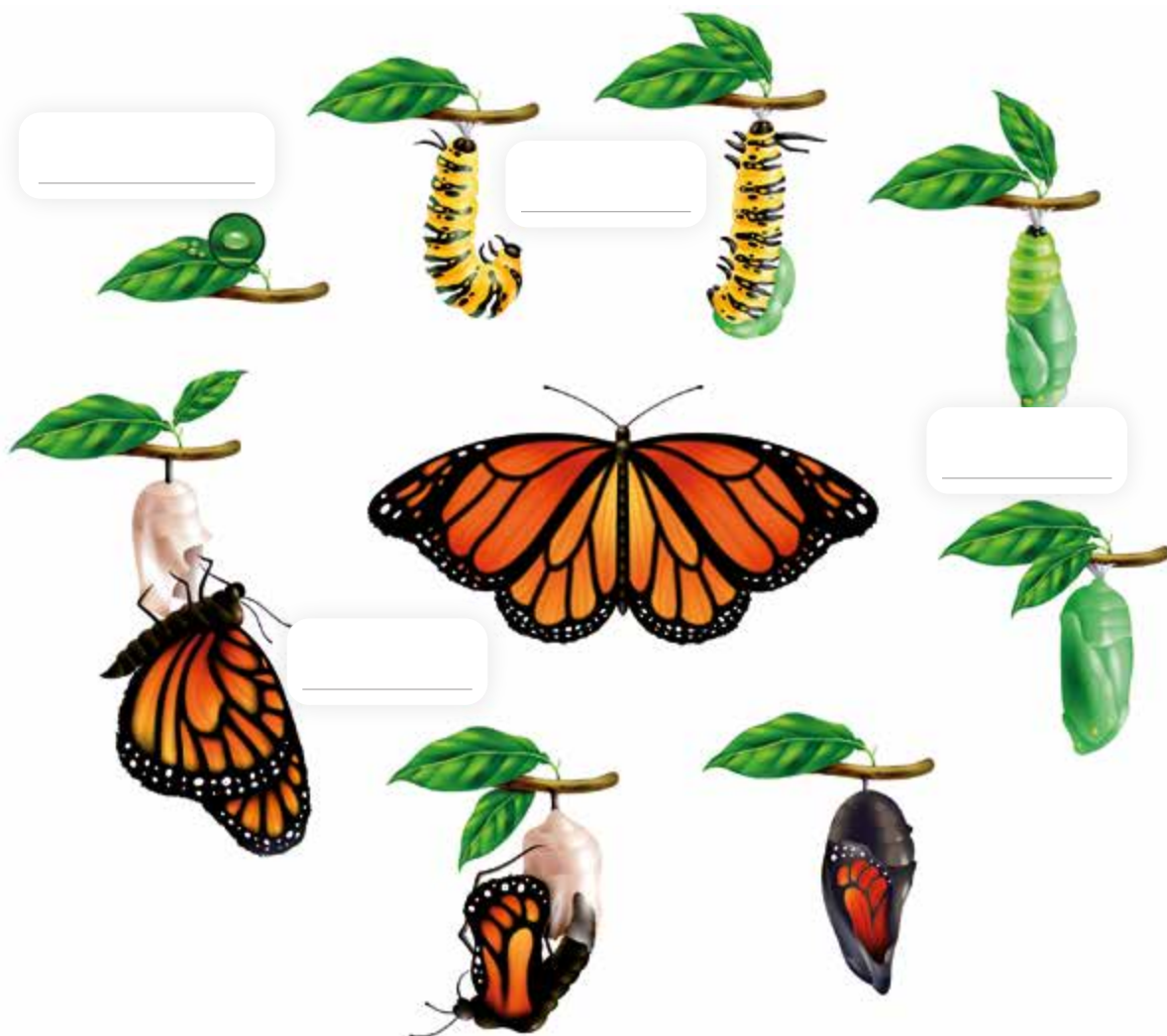
Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και τοποθετούμε τις λέξεις εκεί όπου ταιριάζουν.

Μελετάμε τον κύκλο ζωής της πεταλούδας. Από κάμπια... πεταλούδα.

Γράφουμε στα κουτάκια του παρακάτω κύκλου τις λέξεις: **αυγά, κάμπια, χρυσαλλίδα, πεταλούδα.**

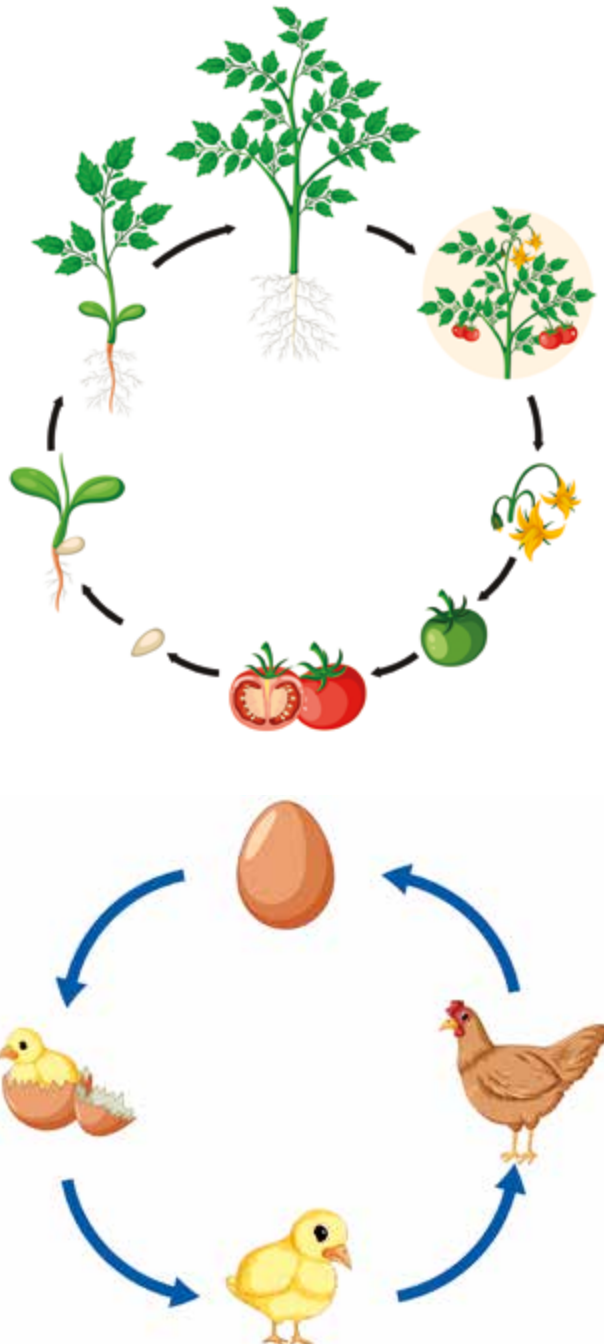
Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και συμπληρώνουμε τον κύκλο ζωής της πεταλούδας.

Παιχνίδι ρόλων! Χωριζόμαστε σε ομάδες, ετοιμάζουμε σύντομους αυτοσχεδισμούς και παρουσιάζουμε τον κύκλο της ζωής ενός ζώου και ενός φυτού. Μας βοηθούν οι εικονο-ιστορίες που συμπληρώσαμε στις προηγούμενες δραστηριότητες.

Ας εντοπίσουμε τα κοινά στοιχεία και τις διαφορές στον κύκλο ζωής ενός ζώου και ενός φυτού.

Βάζουμε **V** όπου ταιριάζει.

	Κύκλος ζωής κότας	Κύκλος ζωής φυτού
Υπάρχει αυγό.	☐	☐
Υπάρχει σπόρος.	☐	☐
Υπάρχει ένας νεαρός οργανισμός.	☐	☐
Ο νεαρός οργανισμός αναπτύσσεται.	☐	☐
Ο μεγαλύτερος οργανισμός γεννά.	☐	☐
Ένα νέο αυγό γεννιέται.	☐	☐
Ένας νέος σπόρος δημιουργείται.	☐	☐

Η τροφή στη ζωή μας

Για να μεγαλώσει ένα ζώο ή ένα φυτό, χρειάζεται... τροφή! Ας επισκεφθούμε το εστιατόριο των ζώων!

Τι θα πάρετε,
παρακαλώ;

Μια μερίδα χόρτα!

Εγώ θα ήθελα
κρέας.

Εγώ δεν έχω
πρόβλημα.
Τρώω τα πάντα!

Στο παρακάτω κείμενο συμπληρώνουμε τα κενά με τις λέξεις: **σαρκοφάγα**, **φυτοφάγα**, **παμφάγα**.

Ζώα όπως ο σκύλος που τρέφονται μόνο με κρέας, ή αλλιώς με σάρκες, ονομάζονται _____. Από την άλλη, ζώα όπως το πρόβατο που τρέφονται με φυτά ονομάζονται _____. Τέλος, ζώα όπως το ποντίκι που τρέφονται και με τα δύο είδη τροφής, κρέας και φυτά, ονομάζονται _____.

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και κάνουμε την αντιστοίχιση.

Το ήξερες;

Υπάρχουν και φυτά σαρκοφάγα! Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά σαρκοφάγα φυτά είναι η **διωναία**. Τα φύλλα της έχουν μορφή δαγκάνας.

Με το έντονο χρώμα και το άρωμά της προσελκύει έντομα, τα παγιδεύει και στη συνέχεια τρέφεται με αυτά!

Τι θα συμβεί, αν... ένα ζώο τραφεί με ακατάλληλη τροφή; Δυστυχώς, μπορεί να οδηγηθεί στον θάνατο. Όπως το πτηνό της φωτογραφίας, που κατανάλωσε πλαστικά αντικείμενα που έμοιαζαν με την τροφή του.

Εσύ τι ομάδα είσαι;

Οι ομάδες των ζώων φαίνεται πως έχασαν τον δρόμο τους...

Προς ποια κατηγορία να πάμε;

Το ήξερες;

Οι επιστήμονες χωρίζουν τα ζώα σε **κατηγορίες** που τις ονομάζουν **ομοταξίες** και **ειδικότερες τάξεις**. Ταξινομούν τα ζώα σε αυτές ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους.

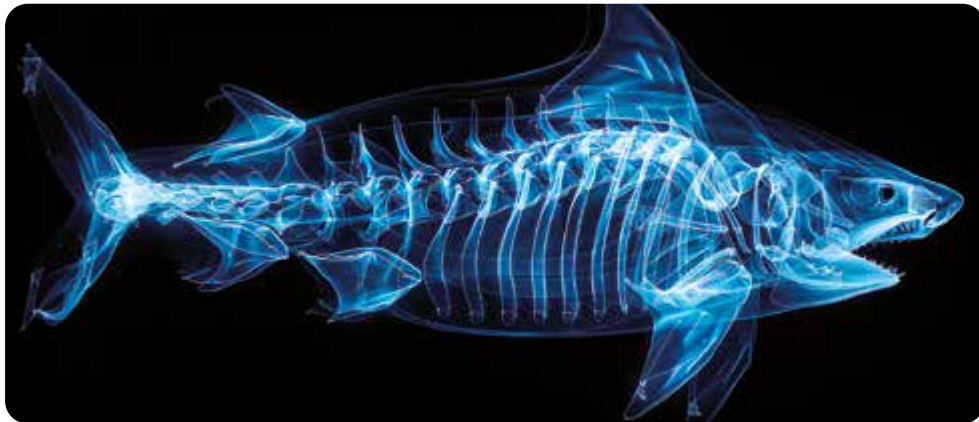

Ας γίνουμε κι εμείς μικροί επιστήμονες. Θα φορέσουμε τα τρομερά γυαλιά «Ακτινοσκόπησης» και θα εξετάσουμε τα ζώα!

Ας ξεκινήσουμε με αυτό το ψάρι:

Φοράμε τα τρομερά γυαλιά και τι παρατηρούμε;

Ωωω! Πόσα κόκαλα! Και κάποια από αυτά μοιάζουν δεμένα σε μια γραμμή! Αυτήν τη γραμμή οι επιστήμονες την ονομάζουν **σπονδυλική στήλη**.

Υπάρχουν και ζώα που δεν έχουν σπονδυλική στήλη, όπως αυτές οι μέδουσες.

Στο παρακάτω κείμενο συμπληρώνουμε τα κενά με τις λέξεις: **σπονδυλωτά, ασπόνδυλα**.

Οι επιστήμονες, μετά από μελέτες, χώρισαν τα ζώα σε δύο μεγάλες κατηγορίες ανάλογα με το αν έχουν σπονδυλική στήλη.

Τα ζώα με σπονδυλική στήλη τα ονομάζουν _____, ενώ εκείνα που δεν έχουν σπονδυλική στήλη, λέγονται _____.

Κυκλώνουμε τα **ασπόνδυλα** ζώα στις παρακάτω εικόνες.

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και επιλέγουμε τα ασπόνδυλα ζώα.

Αντιστοιχίζουμε κάθε **σπονδυλωτό** με τον σκελετό του.

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και κάνουμε την αντιστοίχιση.

Αντιστοιχίζουμε κάθε κατηγορία ζώων της πρώτης στήλης με τα χαρακτηριστικά της στη δεύτερη στήλη.

Κατηγορία ζώων

Θηλαστικά

Ερπετά

Αμφίβια

Πτηνά

Ψάρια

Χαρακτηριστικά

Έχουν φτερά, συνήθως πετούν και γεννούν αυγά.

Γεννούν μωρά και τα θηλάζουν με γάλα. Συνήθως το σώμα τους καλύπτεται από τρίχωμα.

Έρπουν, δηλαδή σέρνονται στο έδαφος. Το σώμα τους καλύπτεται από φολίδες.

Ζουν μόνο στο νερό. Έχουν λέπια, ουρά και πτερύγια.

Ζουν και στο νερό και στην ξηρά. Έχουν μαλακό δέρμα.

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και κάνουμε την αντιστοίχιση.

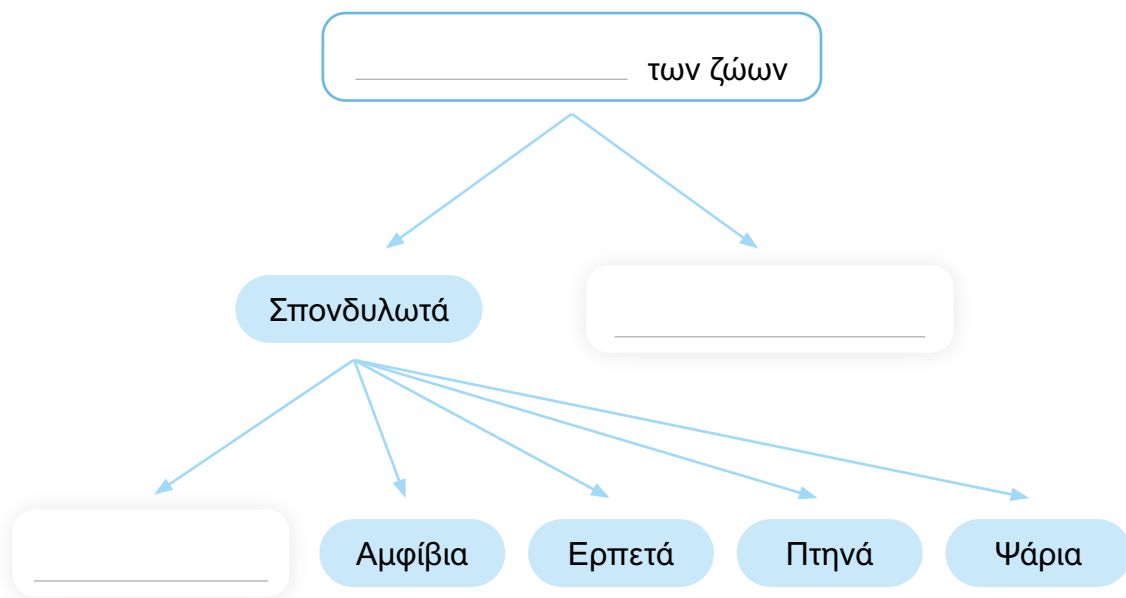

Τι απέχιναν τα ζώα που έχασαν τις ομάδες τους; Τα ζώα και τα φυτά είναι ζωντανοί οργανισμοί. Ανήκουν σε δύο διαφορετικές κατηγορίες που ονομάζονται βασίλεια: το **ζωικό** και το **φυτικό**. Τα βασίλεια χωρίζονται σε φύλα, ομοταξίες, τάξεις και άλλες κατηγορίες.

Ας συμπληρώσουμε το παρακάτω σχεδιάγραμμα με τις λέξεις:

Θηλαστικά, Βασίλειο, Ασπόνδυλα

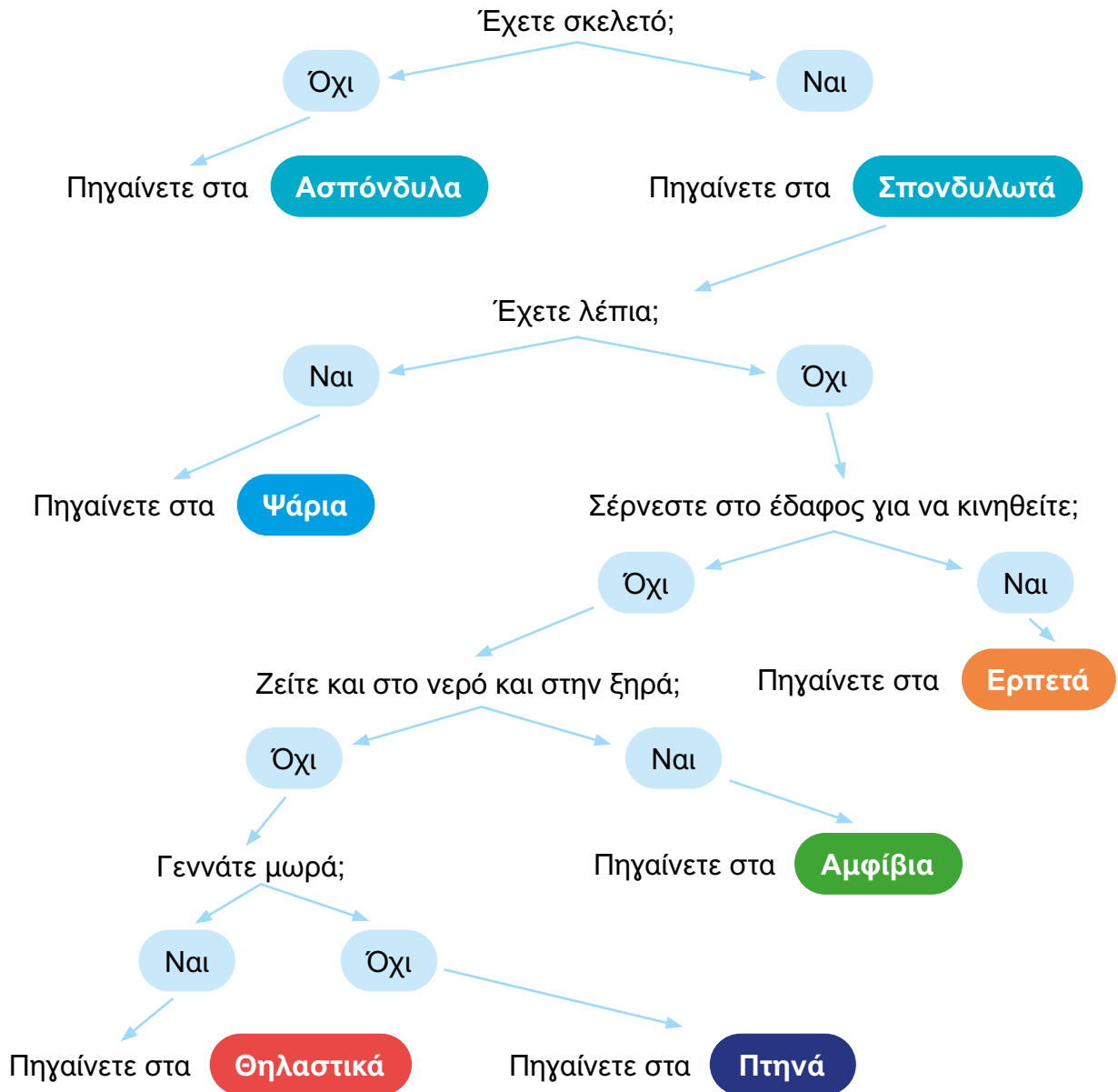

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και συμπληρώνουμε το σχεδιάγραμμα.

Χωριζόμαστε σε ομάδες. Επιλέγουμε μια κατηγορία ζώων από τις παραπάνω. Στο επόμενο σχεδιάγραμμα, ακολουθούμε τα βέλη, κυκλώνουμε τις επιλογές που ταιριάζουν στα ζώα της κατηγορίας και οδηγούμαστε στο όνομά της.

Παρουσιάζουμε στην τάξη την κατηγορία των ζώων που επέλεξε η ομάδα μας!

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και επιλέγουμε τη σωστή κατηγορία για τα ζώα που βλέπουμε στις εικόνες.

Αντιστοιχίζουμε κάθε ζώο της πρώτης στήλης με το όνομά του στη δεύτερη στήλη και γράφουμε την κατηγορία του (θηλαστικό, ερπετό, πτηνό, αμφίβιο, ψάρι) στην τρίτη στήλη του πίνακα που ακολουθεί.

χελιδόνια

χελώνα

άλογο

σαλαμάνδρα

καρχαρίας

Παιχνίδι ρόλων!

Γράφουμε σε πέντε χαρτόνια τα ονόματα των κατηγοριών των σπονδυλωτών ζώων (θηλαστικά, ερπετά, αμφίβια, πτηνά, ψάρια). Τοποθετούμε κάθε χαρτόνι μέσα σε ένα στεφάνι γυμναστικής στο έδαφος. Μπαίνουμε σε ένα στεφάνι και με παντομίμα παρουσιάζουμε ένα ζώο αυτής της κατηγορίας.

Το ήξερες;

Οι επιστήμονες ταξινομούν τα ζώα σε ομάδες. Όλα είναι τακτοποιημένα! Όλα; Υπάρχουν και εξαιρέσεις. Η φύση δεν μπορεί πάντα να μπαίνει σε κατηγορίες και «κουτάκια»...

Αν ένα θηλαστικό δεν μπορεί να γεννήσει και να θηλάσει, παύει να είναι θηλαστικό;

Για παράδειγμα, ο μυρμηγκοφάγος είναι θηλαστικό, αλλά γεννά αυγά!

Το δελφίνι ζει στο νερό, έχει πτερύγια, αλλά είναι... θηλαστικό!

Ζώα του τόπου μας

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και διαβάζουμε πληροφορίες για τα ζώα που βλέπουμε στις εικόνες.

Συμπληρώνουμε τα κενά με τις λέξεις που λείπουν από τις ταυτότητες των ζώων.

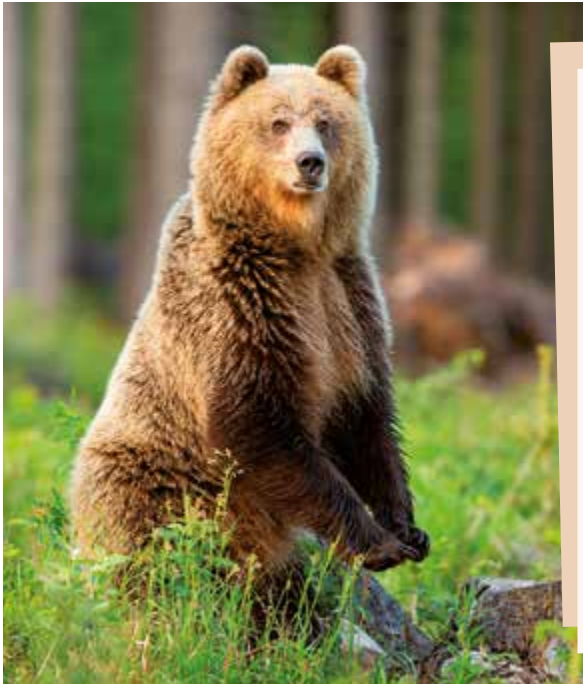
Όνομα: Κρι-κρι

Γεννά μικρά ή αυγά;

Έχει ή δεν έχει σπονδυλική στήλη;
Σπονδυλωτό

Τροφή: _____

Τόπος γέννησης: Κρήτη,
Γεωγραφικό Διαμέρισμα Κρήτης

Όνομα: _____

Γεννά μικρά ή αυγά;

Θηλαστικό

Έχει ή δεν έχει σπονδυλική στήλη;

Τροφή: Παμφάγο

Τόπος γέννησης: όρος Πίνδος,
Γεωγραφικό Διαμέρισμα Ηπείρου

Όνομα: _____

μονάχους μονάχους

Γεννά μικρά ή αυγά;

Θηλαστικό

Έχει ή δεν έχει σπονδυλική στήλη;

Σπονδυλωτό

Τροφή: _____

Τόπος γέννησης: νησιά, όπως η
Αλόνησος, Γεωγραφικά
Διαμερίσματα Νησιών Αιγαίου
Πελάγους και Νησιών Ιονίου
Πελάγους

Όνομα: Χελώνα καρέτα καρέτα

Γεννά μικρά ή αυγά;

Έχει ή δεν έχει σπονδυλική στήλη;
Σπονδυλωτό

Τροφή: Σαρκοφάγο

Τόπος γέννησης: Ζάκυνθος,
Γεωγραφικό Διαμέρισμα Νησιών
Ιονίου Πελάγους

Όνομα: _____

Γεννά μικρά ή αυγά;

Έχει ή δεν έχει σπονδυλική στήλη;
Σπονδυλωτό

Τροφή: Σαρκοφάγο

Τόπος γέννησης: Αμβρακικός
κόλπος, Γεωγραφικό Διαμέρισμα
Ηπείρου

Μήπως κάποιο από τα ζώα αυτά απειλούνται με εξαφάνιση;

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και «ταξιδεύουμε» με
τα ζώα στον χάρτη της Ελλάδας.

Το ήξερες;

Οι χελώνες προέρχονται από την εποχή των δεινοσαύρων, πριν από 65 εκατομμύρια χρόνια! Δεν εξαφανίστηκαν όπως οι δεινόσαυροι, αλλά κατάφεραν να προσαρμοστούν και να επιβιώσουν. Η χελώνα καρέτα καρέτα μπορεί να ζήσει έως και 100 χρόνια!

Το παιχνίδι των 10 ερωτήσεων: Χωριζόμαστε σε ομάδες. Επιλέγουμε ένα ζώο από τις εικόνες της προηγούμενης δραστηριότητας. Οι υπόλοιπες ομάδες μπορούν να μας κάνουν από μία έως δέκα ερωτήσεις από τις παρακάτω. Προσοχή: απαντάμε μόνο με ένα **ΝΑΙ** ή ένα **ΟΧΙ**.

Όποια ομάδα βρει το ζώο που επιλέξαμε κερδίζει. Αν δεν το βρουν με τις ερωτήσεις που κάνουν, τότε κερδίζει η δική μας ομάδα.

▶ Είναι θηλαστικό;

▶ Είναι φυτοφάγο;

▶ Είναι ερπετό;

▶ Ζει και στη στεριά και στο νερό;

▶ Έχει φτερά;

▶ Είναι σαρκοφάγο;

▶ Είναι αμφίβιο;

▶ Έχει τέσσερα πόδια;

▶ Είναι σπονδυλωτό;

▶ Έχει ουρά;

▶ Ζει στο νερό;

▶ Γεννάει μικρά;

▶ Τρώει κρέας;

▶ Γεννάει αυγά;

▶ Έχει τρίχωμα;

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και διαβάζουμε τους κανόνες του παιχνιδιού.

Αυτό το κουταβάκι ποιος θα το πάρει;

Ας μην κατηγορούμε μόνο τους άλλους ότι αφήνουν τα ζώα χωρίς βοήθεια. Ας αρχίσουμε κρίνοντας τη δική μας συμπεριφορά απέναντι στα ζώα!

Μήπως κι εμείς φερόμαστε άσχημα σε κάποια ζώα, χωρίς να το έχουμε σκεφτεί;

Μήπως γνωρίζουμε ζώα που τα αναγκάζουμε να ζήσουν σε μπαλκόνια, σε κλουβιά...

Κάνουμε το παρακάτω τεστ για να αποφασίσουμε πόσο έτοιμοι ή έτοιμες είμαστε να έχουμε ένα ζωάκι στο σπίτι μας. Κυκλώνουμε κάθε φορά την απάντηση που μας ταιριάζει.

▶ Υπάρχει αυλή για να κινείται ελεύθερα;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

▶ Έχω χρόνο για να το πηγαίνω βόλτα;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

▶ Μπορώ να το πάω στον κτηνίατρο;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

▶ Ρώτησα τους γονείς μου;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και επιλέγουμε
ΝΑΙ ή **ΟΧΙ**.

Αν στις περισσότερες ερωτήσεις απαντήσαμε **ΝΑΙ**, τότε μπορούμε να πάρουμε το αδέσποτο κουταβάκι στο σπίτι μας. Αν οι περισσότερες απαντήσεις είναι **ΟΧΙ**, τότε ζητάμε τη βοήθεια των ειδικών, όπως είναι η Ελληνική Φιλοζωική Εταιρεία ή η Φιλοζωική Υπηρεσία του Δήμου μας.

Συμπληρώνουμε την ταυτότητα του ψαριού που γνωρίσαμε στην αρχή της ενότητας.

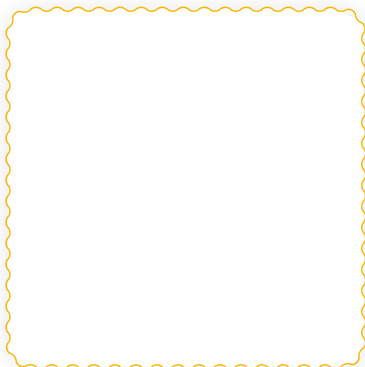
Όνομα: _____

Πού ανήκει: _____

Με τι τρέφεται: _____

Πού ζει: _____

Ετοιμάζουμε την ταυτότητα του αγαπημένου μας ζώου.

Όνομα: _____

Πού ανήκει: _____

Με τι τρέφεται: _____

Πού ζει: _____

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και συμπληρώνουμε το σχεδιάγραμμα με τις ομάδες των ζώων.

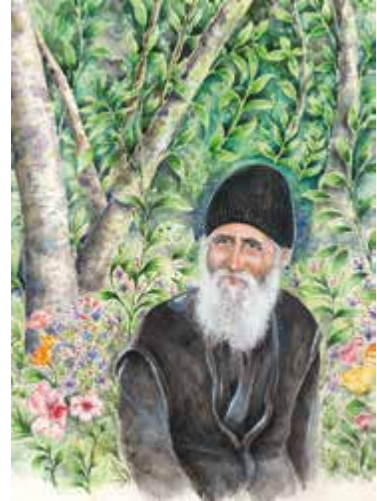

Συμπληρωματικό υλικό

► Οι Άγιοι και τα ζώα

Οι Άγιοι δείχνουν αγάπη και φροντίδα στα ζώα κι εκείνα τους πλησιάζουν με εμπιστοσύνη.

Ο Άγιος Παΐσιος ζούσε σε ένα μοναστήρι. Εκεί τον πλησίαζε ένα μικρό ελάφι το οποίο έτρωγε από τα χέρια του. Και μια αρκούδα πλησίαζε τη μονή, χωρίς όμως ποτέ να απειλήσει κανέναν.

*Άγιος Παΐσιος ο Αγιορείτης:
Αφηγηματική βιογραφία για παιδιά
(εικονογράφηση: Αγγελική Δαλεχά), από τη σειρά:
Οι ασυρματιστές του Θεού, εκδόσεις Άθως (Σταμούλη)*

► Ζώα από τη Μυθολογία

Στην ελληνική μυθολογία συναντάμε παράξενους συνδυασμούς ζώων!

Για παράδειγμα, ο Μινώταυρος είχε κεφάλι ταύρου και σώμα ανθρώπου.

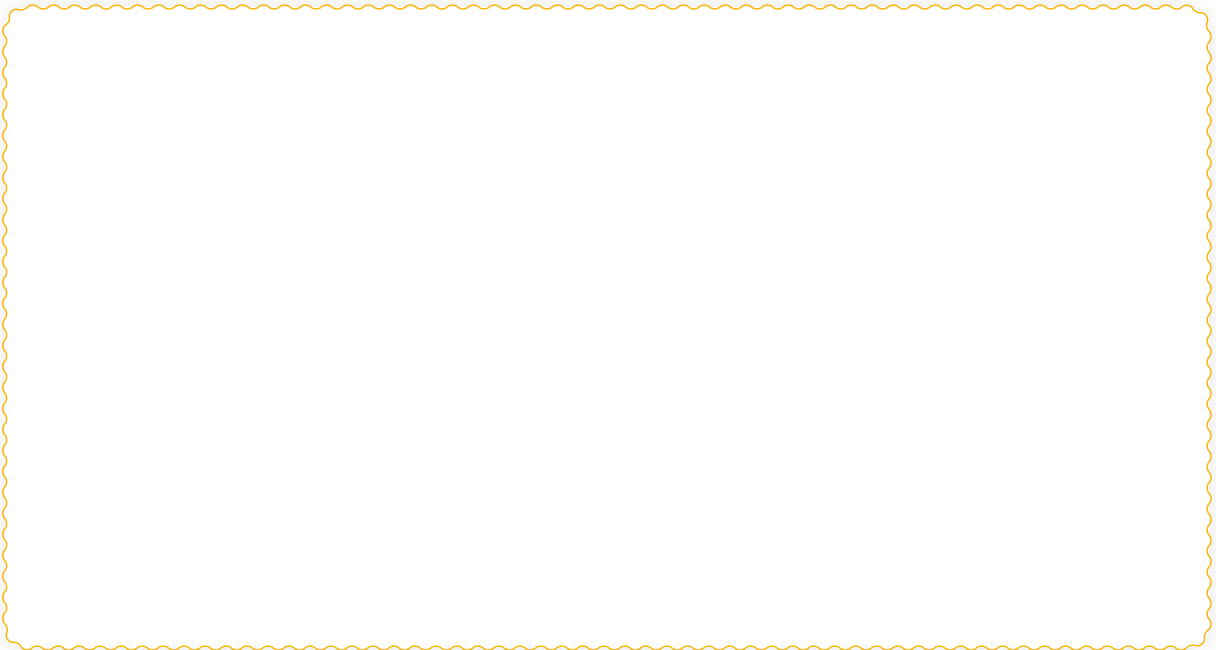

► Μύθοι με ζώα...

Ο Αίσωπος είχε δημιουργήσει πολλούς μύθους με ζώα. Μπορούμε να επιλέξουμε έναν μύθο και να συζητήσουμε τα χαρακτηριστικά των ζώων που προβάλλονται ιδιαίτερα σε αυτόν και για ποιον λόγο.

Ζωγραφίζουμε ένα ζώο που «πρωταγωνιστεί» σε κάποιον μύθο του Αισώπου!

► Ποια ζώα από παραμύθια και κινούμενα σχέδια μάς κάνουν εντύπωση και γιατί;

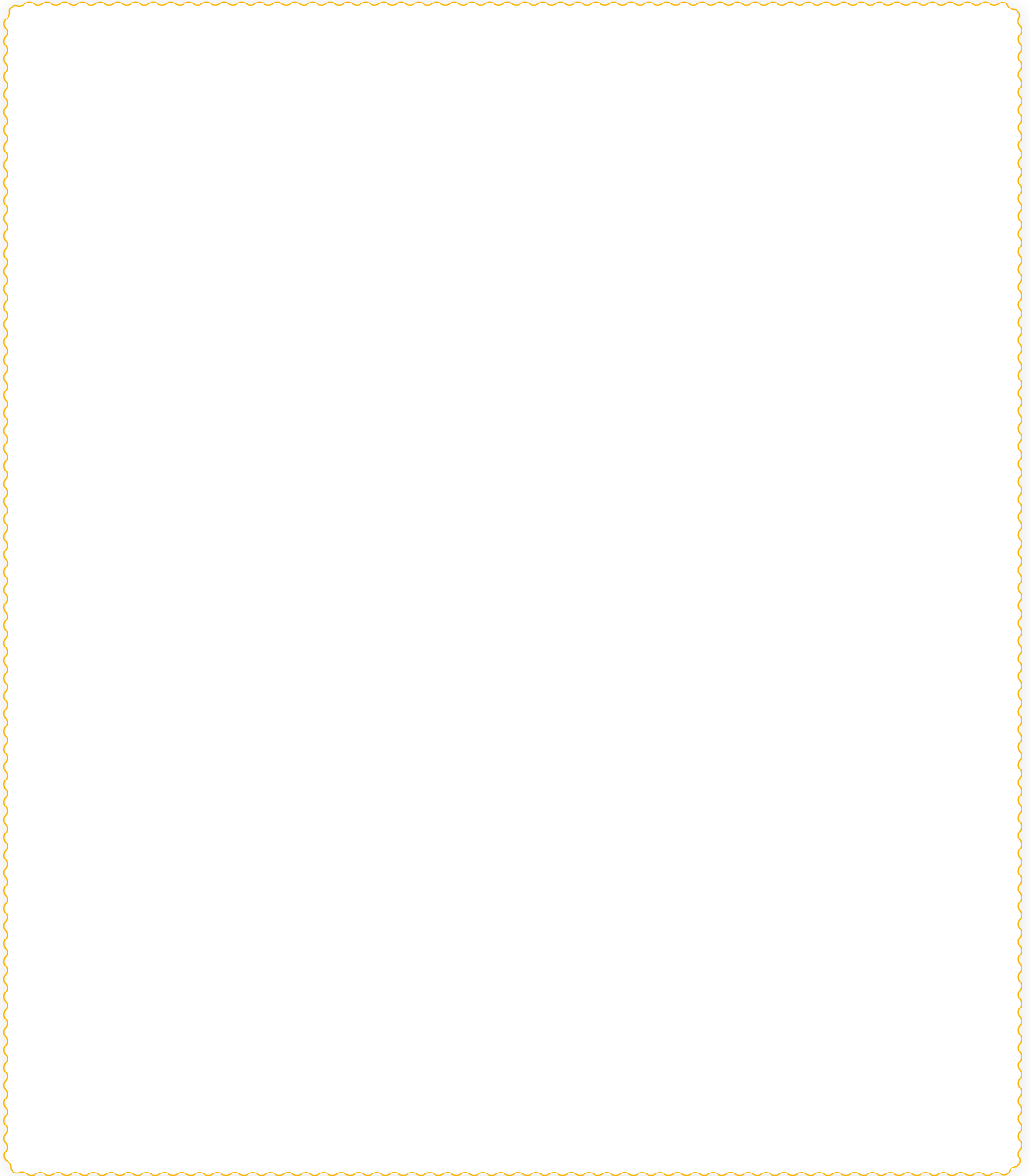

Ζωγραφίζουμε το αγαπημένο μας!

A large, empty rectangular box with a yellow wavy border, intended for a child to draw their favorite mythical creature.

- ▶ Πώς θα ήταν το δικό μας φανταστικό ζώο; Τι χαρακτηριστικά θα είχε και ποιες ιδιαίτερες δυνάμεις;

Ας ζωγραφίσουμε, ας κάνουμε ένα κολάζ ή ας περιγράψουμε το φανταστικό ζώο μας με λέξεις.

► Γράφουμε ένα δικό μας παραμύθι με ζώα!

A large rectangular box with a green-to-blue gradient border, containing horizontal lines for writing a story.

► **Φτιάχνουμε μια φωλιά;**

- ▷ Για ποιο ζώο θα μπορούσαμε να ετοιμάσουμε μια φωλιά στην αυλή του σχολείου μας;
- ▷ Ποιος χώρος της αυλής είναι κατάλληλος για να στηθεί μια φωλιά;
- ▷ Από ποια υλικά μπορεί να κατασκευαστεί η φωλιά;
- ▷ Ποιο είναι το πιο κατάλληλο μέγεθος;

Ας ζωγραφίσουμε τη φωλιά που θα φτιάξουμε!

Σύνοψη

Ένα **ζώο** και ένα **φυτό** γεννιούνται, αναπτύσσονται, γεννούν απογόνους και πεθαίνουν.

Τα ζώα, αν έχουν σπονδυλική στήλη, ταξινομούνται στα **σπονδυλωτά**, αν δεν έχουν, στα **ασπόνδυλα**.

Ανάλογα με το είδος της τροφής τους ταξινομούνται σε **σαρκοφάγα**, **φυτοφάγα** και **παμφάγα**.

Τα σπονδυλωτά ζώα ταξινομούνται ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους στις εξής κατηγορίες: **θηλαστικά**, **ερπετά**, **ψάρια**, **πτηνά** και **αμφίβια**.

Στην **Ελλάδα** ζει μια **μεγάλη ποικιλία ζώων**.

Φροντίζουμε τα ζώα γύρω μας, ώστε **να μην υποφέρουν**. Ζητάμε τη βοήθεια των ειδικών.

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και διαβάζουμε τη σύνοψη της ενότητας.

Γλωσσάρι

ταξινομώ: βάζω πράγματα σε ομάδες με βάση τα χαρακτηριστικά τους, όπως ζώα ή φυτά.

σαρκοφάγο: το ζώο που τρέφεται με άλλα ζώα.

φυτοφάγο: το ζώο που τρέφεται με φυτά.

παμφάγο: το ζώο που τρέφεται είτε με ζώα είτε με φυτά.

σπονδυλική στήλη: το κεντρικό μέρος του σκελετού.

Χρησιμοποιούμε το διπλανό εικονίδιο και διαβάζουμε το γλωσσάρι της ενότητας.

Χρησιμοποιούμε το πρώτο εικονίδιο και τοποθετούμε τις λέξεις στο σωστό σημείο του σχήματος.

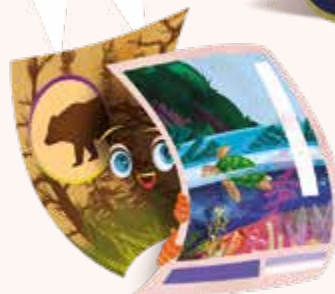
Με το δεύτερο εικονίδιο βλέπουμε το σχήμα συμπληρωμένο.

Ποιο ταιριάζει περισσότερο σε εμάς; Βάζουμε ένα V.

	 Συμφωνούμε	 Δεν είμαστε σίγουροι ή σίγουρες	 Διαφωνούμε
Τώρα μπορούμε:			
Να περιγράψουμε τον κύκλο ζωής ενός ζώου.	☐	☐	☐
Να περιγράψουμε τον κύκλο ζωής ενός φυτού.	☐	☐	☐
Να ταξινομούμε τα ζώα σε κατηγορίες (σποδυλωτά/ασπόν- δυλα, σαρκοφάγα/φυ- τοφάγα/παμφάγα).	☐	☐	☐
Να αναγνωρίζουμε ζώα της Ελλάδας.	☐	☐	☐
Να φερόμαστε υπεύ- θυνα, όταν συνα- ντάμε ένα αδέσποτο ζώο.	☐	☐	☐

Στο Α΄ Τεύχος, οι περιπέτειές μου
στο περιβάλλον με άλλαξαν πολλές φορές.
Το προσέξατε;

Μήπως αναρωτιέστε
για τις επόμενες
αλλαγές μου;

